

EEN JUWEEL VAN DE HEILIGEN

Preek over 2 Korinthe 7:1

EN EEN ZEER GEWICHTIGE BRIEF BEHELZENDE: ENIGE UITGELEZEN GEVALLEN
OPGELOST, VOORNAMELIJK STREKKENDE TOT DE RECHTE SCHIKKING DES HARTEN,
OM IN ONZE ALGEMEENE EN BIJZONDERE ROEPING TROOSTELIJK MET GOD TE
WANDELEN

IN EEN BRIEF AAN EEN GODVREZEND VRIEND IN ENGELAND

door

THOMAS SHEPARD

UIT HET ENGELS VERTAALD

Door

C. B. van WOERDEN
ZEIST

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2004

AAN DE LEZER

Lezer, evenmin als het lichaam kan blijven bestaan zonder de ziel, evenmin kan de ziel leven zonder een belofte. Evenals het lichaam het brood, (zijnde dat de staf des levens) niet zat wordt, hoewel het dat eiken dag weder als zijn voedsel krijgt, evenzo kan het de bezwijkende, hongerige ziel nooit tegenstaan, gevoed te worden met, of te leven op de beloften. Om deze reden heb ik ook dit preekje willen schrijven, niet twijfelende, of het zal zijn rechte vrucht oogsten van hen wier harten op de rechte wijze geraakt zijn. Als God dit belijft te schenken zal ik mijn arbeid overvloedig beloond achten.

Vaarwel.

THOMAS SHEPARD.

2 April 1655.

EEN JUWEEL VAN DE HEILIGEN

AANTOONENDE HOE MEN DE BELOFTE MOET TOEPASSEN

Dewijl wij dan deze beloften hebben, geliefden, laat ons onszelven reinigen van alle besmetting des vleses en des geestes, voleindigende de heiligmaking in de vreze Gods. 2 Korinthe 7 : 1.

De Apostel Paulus vermaant de Korinthiërs in het vorig hoofdstuk, geen ander juk aan te trekken met de ongelovigen. Hij gebruikt hiertoe twee argumenten. De een genomen van de ongelijkheid tussen beiden, en de andere van de beloften, in onze tekst: *Dewijl wij dan deze beloften hebben.*

In deze woorden zijn drie delen:

1. Een liefderijke benaming, in de woorden: *Dewijl wij dan deze beloften hebben, geliefden.*
2. Een vriendelijke vermaning: *laat ons onszelven reinigen van alle besmetting des vleses en des geestes, voleindigende de heiligmaking in de vreze Gods.*
3. Een argument tot aansporing of een beweegreden, welke hij gebruikt, om zijn vermaning aan te dringen, ontleend aan de aard van de belofte: *Dewijl wij dan deze beloften hebben.*

Wat in het laatste gedeelte van deze verdeling voorkomt, wordt het eerst in de tekst genoemd. Daarom zullen wij uit het eerste deel van de tekstwoorden, deze leer verhandelen:

Dat God veel beloften aan Zijn volk heeft gedaan.

Ik ben heden tot u gekomen, niet om u de voortreffelijkheid van kennis, of geleerdheid, of van het schepsel uiteen te zetten, maar om u de uitnemendheid te ver-tonen van de beloften in de Schrift, overeenkomstig 2 Petrus 1 : 4, *Door welke ons de grootste en dierbare beloften geschonken zijn.*

Al de beloften van God aan Zijn volk zijn zó, dat zij, óf het lichaam, óf het lichaam en de ziel aangaan.

Die welke het lichaam aangaan hebben deze beperking: zover als het de ere Gods en het welzijn van onze ziel betreft. Maar voor die, welke het lichaam én de ziel aangaan, geldt deze tekst: *Want God de Heere is een Zon en Schild; de Heere zal genade en ere geven; Hij zal het goede niet onthouden dengenen, die in oprechtheid wandelen.* (Psalm 84 : 12).

Ik zal drie redenen aanwijzen, waarom God Zijn volk zoveel beloften heeft gegeven.

1. De eerste reden is deze: *dat Zijn volk een geschikt voorwerp voor hun geloof zou hebben, om dat aan te grijpen.* Wanneer u al de schepselen in de wereld bezieet, dan zult u in die alle samen, of in één van die afzonderlijk, geen geschikt voorwerp voor het geloof vinden, om er mee werkzaam te zijn, of er voldoening in te vinden. Het is met het geloof evenals met een arme vrouw, die een kind heeft en die niets bezit, om het te geven; zij neemt het kind op haar rug en gaat van deur tot deur en zij geeft het kind, wat haar gegeven wordt. Zo ook neemt het geloof de ziel en voert haar van belofte tot belofte; en wat zij daarin vindt geeft ze de ziel.

2. De tweede reden waarom God Zijn volk veel beloften heeft gedaan is, *opdat zij een grond van troost zouden hebben*. Evenals de belofte het voorwerp van hun geloof is, zo is zij ook de grond van hun troost. Alle andere dingen toch van deze wereld kunnen de gelovigen geen voordeel aanbrengen of troost schenken. Veronderstelt, dat wij tot onze vrienden zouden gaan om troost, het zou kunnen zijn, dat zij zelf troost nodig hebben en dus ongeschikt zijn, om ons te troosten. Het zou ook kunnen zijn, dat zij ons niet wilden troosten, of dat zij ver weg waren en het dus niet konden doen. En al zijn zij bekwaam en somtijds ook gewillig, toch zijn zij veranderlijk in hun troosten, zodat zij op de ene tijd gewillig zijn en ons troosten, maar op een andere tijd ons ontvallen. Maar Christus, tot Wie de ziel door de belofte geleid wordt, bezit niet alleen troost en is niet alleen *bekwaam*, om ons te troosten, maar Hij is ook *gewillig*, ons te troosten, omdat Hij onze noden kent, en *'nabij is allen die Hem aanroepen in der waarheid'*. (Ps. 145 : 18) en die ook onveranderlijk is in Zijn troosten. Indien het schepsel een voldoende grond van troost voor Gods volk was, dan zou het gemis van het schepsel ook een voldoende grond van ellende voor hen zijn. Een mens kan echter gezondheid, rijkdom, vrijheid en dergelijke dingen missen, terwijl toch zijn ziel door en in Christus een bevredigende troost kan hebben. Maar wanneer hij Christus mist, al heeft hij volop van het schepsel, dan is hij allerellendigst en geheel van bevredigende troost verstoken. De belofte alleen is bekwaam, om de ziel in gezondheid en ziekte, in leven en dood, troost te verschaffen.
3. De derde reden waarom God veel beloften aan Zijn volk gedaan heeft is, *opdat zij elkander wederkerig zullen troosten, zelf iets bij bevinding door een belofte kennende, waarmee zij anderen eveneens kunnen troosten*. Hieruit kunt u zien, dat de beloften niet alleen gegeven zijn om er onszelf, maar ook om er anderen mee te troosten.

Gebruik

1. Laat ons hiervan tot ons nut dit gebruik maken: *is het zó, dat God veel beloften aan Zijn volk gedaan heeft? Laat ons dan onszelf beproeven, of wij enig recht op de beloften hebben, of niet*. Ik zal maar één zaak noemen, opdat u het des te beter kunt onthouden en het is een waar woord, want u zult het in de Schrift vinden: *Maar de Schrift heeft allen onder de zonde besloten, opdat de belofte uit het geloof in Jezus Christus den gelovigen zou gegeven worden* (Gal. III : 22). Hieruit kunt u zien, dat het voor hen en alleen voor hen is, die geloven. Hij, die geloof in de belofte kan oefenen, heeft recht op de belofte, *'want wij wandelen door geloof en niet door aanschouwen'* (2 Kor. 5 : 7).

Indien Christenen in verdrukking verkeren en zien, dat het goed voor hen is, dan is het gemakkelijk, die belofte te geloven, welke God gedaan heeft: *Alle dingen zullen medewerken ten goede, dengenene, die God liefhebben* (Rom. 8 : 28). Maar deze belofte te geloven, wanneer wij niet kunnen zien, dat de verdrukking ons enig goed doet, dat is *te leven door het geloof en niet door aanschouwen*. Wanneer wij niet kunnen zien, dat de verdrukking ons enig goed doet, maar waarnemen, dat wij al dodiger en stomper worden en dat God ons fronsend aanziet; dan op God te vertrouwen, en de belofte te geloven, en onze ziel op Gods Woord te doen steunen; dat is, door het geloof te leven, zoals ons bevolen wordt: *Wie is er onder ulieden, die de Heere vreest, die naar de stem Zijns knechts hoort? Als hij in de duisternissen wandelt en geen licht heeft; dat hij betrouwe op de Naam des Heeren en steune op Zijn God*, (Jes. 50 : 10). Het geloof maakt, dat afwezige dingen als tegenwoordig zijn

en het doet ons de belofte vasthouden, al schijnen de omstandigheden de beloften nog zozeer in de weg te staan. *Het geloof nu is een vaste grond der dingen die men hoopt en een bewijs der zaken die men niet ziet* (Hebr. 11: 1) met het natuurlijk oog. Gelijk Abraham tegen hope geloofd heeft (Rom. 4 : 18), dat hij overeenkomstig de belofte Gods een kind zou hebben, zo ook moeten wij God op een blote belofte geloven. Al zou gezondheid, rijkdom, vrijheid, sterkte, vrienden, ja het leven zelf bijna geweken zijn; al schijnt God ons verlaten te hebben en de hel ons te bedreigen; dan nochtans op God te betrouwen en te geloven, dat is door het geloof te leven; voor dat alles is troost in de belofte. Maar ik spreek nu tot Gods volk.

2. Het tweede gebruik van deze leer is, *dat, nu God veel beloften aan Zijn volk heeft gedaan, dit een grond van troost voor hen allen is, dat hoewel zij droevig geslingerd worden, alsof zij het slechtste volk in de wereld zijn, zij evenwel, ja zij alleen in de wereld, reden hebben, om zich te verheugen*. Hier toch is troost tegen namelijk hun zonden, dat God beloofd heeft ze uit te delgen. *Ik, Ik ben het, die uw overtredingen uitdelg, om Mijnent wil en Ik gedenk uwer zonden niet* (Jes. 43:25). Vertrouwt uzelf, Christus is de uwe. *'Ik ben mijns Liefsten en mijn Liefste is mijne'*. Daarom, indien er genoeg is in de verdienste van Christus, heft uw hoofd op en vertroost uzelf.

Maar ach, zegt een arme ziel, *ik bevind, dat de zonde de overhand heeft en hoe kan ik dan getroost zijn?*

Ik antwoord: Zie op die Schriftuurplaats: *Wie is een God gelijk Gij, die de ongerechtigheid vergeeft en de overtreding van het overblijfsel Zijner erfenis voorbij gaat? Hij houdt Zijn toorn niet in eeuwigheid, want Hij heeft lust aan goedertierenheid. Hij zal zich onzer weder ontfermen; Hij zal onze ongerechtigheden dempen; ja al hun zonden in de diepten der zee werpen. Gij zult Jakob de trouw, Abraham de goedertierenheid geven; die Gij onze vaders van oude dagen af gezworen hebt* (Micha 7: 18-20). In het twintigste vers kunt u de eed van God zien, want de trouw of de waarheid en de goedertierenheid van de belofte waren reeds voorafgegaan.

Maar zegt een ziel: *de duivel laat mij niet los, waar ik mij ook heen wend en hoe zou ik dan opgeruimd kunnen zijn?*

Ik antwoord: God heeft gezegd: *'Ik zal de Satan haast onder uwe voeten verpletteren'* (Rom. 16:20). Vertrouwt uzelf hiermede, al is het, dat de Satan u voor een tijd moeite aandoet, toch zult u hem haast onder de voet hebben.

O, zegt een ziel nog eens: *ik zal overvloedige tegenstand in de wereld ontmoeten en ik ben niet in staat weerstand te bieden; hoe kan ik mij dan verheugen?*

Ik antwoord: Vlied ook daartegen tot de belofte, waarin gesproken wordt: *'Hand aan hand, zal de boze niet onschuldig zijn, maar het zaad der rechtvaardigen zal ontkomen'* (Sr. 11: 21). Hoewel de mensen samenspannen en zelfs met de duivel de handen ineenslaan tegen Gods kinderen, nochtans zullen zij ze niet overwinnen.

Maar helaas, zegt een arme ziel, *ik verkeer in een dadelijk gemis van alle uitwendige verkwikking en hoe zou ik welgemoed kunnen zijn in zo'n toestand?*

Ik antwoord: het kan zijn, dat God hierin met u handelt, evenals een moeder met haar kinderen, die de kinderen voor een poosje de levensmiddelen ontnemt en ze in de kast zet, maar ze hun daarna weder geeft. Zo neemt ook God somtijds die uitwendige dingen af en sluit ze voor een poosje in de kast, dat is, in de belofte en Hij geeft ze

weer, wanneer Hij ziet, dat het voor ons het best is. Zo handelde Hij met Job; Hij nam al zijn uitwendige verkwikking weg en deed hem zó arm worden, dat het heden ten dage nog een spreekwoord is: 'zo arm als Job', maar een poosje daarna gaf God hem niet alleen zijn vorige verkwikkingen weer, maar Hij gaf ze hem dubbel. En dit is tot uw troost en tot versterking van uw lijdzaamheid geschreven; daarom vertroost uzelf; geluk ligt hoger dan bij het scheepsel.

Maar, zegt u, *ik zal veel bespotting en smaad in de wereld ondervinden.*

Ik antwoord: Laten wij onszelf hiertegen met de beloften Gods troosten. Doen wij als die gierigaard, waarvan een dichter meldt, die, bespot wordende toen hij langs de straat liep, naar huis ging en zijn geldkist opende en daar zijn zakken met goud ziende, zich in zijn rijkdom verheugde en al hun smaad en bespotting verachtte. Wanneer wij door mensen van de wereld bespot en gesmaad worden, laat ons dan de Bijbel inzien en wij zullen daar zakken vol beloften, wezenlijke schatten vinden; laten wij ons daarin verheugen.

Maar het kan zijn, dat de arme ziel zal zeggen: *Helaas, ik kan niet door het gebed tot God gaan om troost, of indien ik al bid, dan is het met zoveel koudheid en zo levenloos, dat ik niet kan geloven, dat ik iets zal verkrijgen.*

Ik antwoord: Al is dit zo, geloof nochtans en naar uw begeerte zal u geschieden, Al kunt u maar piepen, en al is het, dat anderen, die het horen, het niet veel achten, nochtans zal God zeggen: *laat Mij uw stem horen.* Evenals een vader graag zijn kind hoort babbelen, hoewel anderen er geen acht op slaan, zo ook hoort God graag Zijn kinderen bidden.

Maar, hoor ik iemand zeggen: *ik ben zo met vrees voor de dood bevangen en dat neemt al mijn blijdschap en troost weg.*

Ik antwoord: u mag u ook daartegen troosten, ja, zelfs de dood tot een grond van troost en blijdschap voor u maken. Indien een kind ergens buiten zijns vaders huis in de kost gedaan is, dan zal het blij zijn, al is het met zijn kameraden aan het spelen, als het man en paard ziet aankomen om hem te halen en het zal gewillig zijn spel en zijn makers verlaten, om mee te gaan naar het huis van zijn vader. Nu, wij zijn hier in de wereld in de kost en wij zijn, als het ware, maar wat aan het spelen te midden van de schepselen; maar wanneer de dood, die als man en paard is, komt om ons af te halen, dan moesten wij gewillig meegaan naar het huis van onze Vader, dat het beste is van alle.

Maar ik ben bevreesd, dat ik, wanneer er tijden van lijden komen, nooit staande zal blijven.

Indien God u tot lijden roept, zal Hij u ook genade geven overeenkomstig uw behoefte. *'Hij zal u niet laten verzocht worden boven hetgeen u vermoegt, maar Hij zal met de verzoeking ook de uitkomst geven, opdat u ze kunt verdragen'* (1 Kor. 10 : 13).

Maar helaas, ik ben bang, dat ik van God zal afvallen en die voortdurende vrees daarvoor neemt al mijn troost weg.

Antwoord. Niemand kan u uit de handen van Christus rukken, noch zonde, noch duivel. Dat zou een wrede moeder zijn, die haar kind in het vuur zou werpen. Zo zou Christus moeten handelen, indien u naar de hel zou gaan. Ja, wat meer is, als dat zou geschieden, dan zou hij een lid van Zichzelf moeten afscheuren; want Hij is uw Hoofd

en u bent een van Zijn leden. Weet daarom tot uw troost, dat dit niet geschieden kan. De Heere zegt: *'Ik zal een eeuwig verbond met hen maken, dat Ik van achter hen niet zal afkeren, opdat Ik hun weldoe'*.

Maar u zult misschien zeggen: *maar ik zal van Hem afkeren.*

Ziet daarom wat er in hetzelfde vers volgt: *'Ik zal Mijn vrees in hun hart geven, dat zij niet van Mij afwijken'* (Jer. 32 : 40).

Misschien zal het arme schepsel zeggen: *dit is goed nieuws, indien ik maar recht had op de belofte, maar helaas! ik kan niet geloven en een blote belofte aannemen.*

Ik antwoord: Begeert u te geloven en Christus te hebben? En kunt u dit zeggen: 'Indien het mogelijk was, dat de hemel en Christus konden worden gescheiden, dan zou ik liever Christus zonder de hemel, dan de hemel zonder Christus hebben'. Als dit zó is, wees dan getroost, want God heeft beloofd: *'Ik zal de dorstigen geven uit de fontein van het water des levens voor niet'* (Openb. 21:6).

Maar dit is een zwaar stuk en ik kan niet zeggen, dat ik waarlijk Christus op zulke voorwaarden begeer, zoals ik dat behoort te doen.

Antwoord. Is het u tot droefheid des harten, dat u uzelf niet kunt verloochenen en dat u niet begeert, u liever met Christus te verenigen, op welke voorwaarden dan ook, dan van Christus gescheiden te zijn ? Is het u tot een last, dat u niet kunt begeren, te geloven, zoals u dat behoort te doen? Vertrouwt uzelf dan; God zal in dit geval de wil voor de daad aannemen (2 Kor. 8 : 12).

Maar de ziel werpt nog tegen en zegt: *helaas, ik ben er zover vanaf, bedroefd te zijn, zoals het behoort, dat het mij eerder toeschijnt, dat mijn hart niet wil bedroefd zijn en treuren over de zonde; ik kan geen verbreking des harten daarover gewaar worden.*

Antwoord. Tot uw troost zal ik nog een stapje lager tot u afdalen: is er enige gewilligheid bij u? Let op deze tekst; indien er in de ganse Schrift een plaats is, die voor u is, dan is die hier in de laatste woorden van dit vers: *'En die wil neme het water des levens om niet'* (Openb. 22: 17).

Maar het kan zijn, dat een goddeloze zal zeggen: *ik wil Christus hebben!*

Maar wacht even, niet iedereen, die dat zegt, zal Christus hebben. Bent u gewillig van uw zonden te scheiden en als het voorkomt ook van gezondheid, rijkdom, vrijheid, vrienden, ja, van uw leven? Wat zegt u? Bent u op die voorwaarden gewillig?

Maar een arme ziel zegt wederom: *ik vrees, dat ik dit nooit zal doen.*

Maar bent u gewillig, dat Christus u gewillig zou maken en u een belofte zou geven en u daar zou houden? Indien u deze dingen kunt vinden, wees dan getroost, want u hebt recht op de beloften Gods.

Het 3^e gebruik is, *dat, nu God veel beloften aan Zijn volk heeft gedaan, dit tot verschrikking is voor de goddelozen.* Er zijn hier velen in deze vergadering tot wie ik in het laatste gebruik tot troost geen woord heb gesproken. God heeft u wat anders te zeggen, daarom, zet het niet van u af. Als ik iets zeg, maar niet met de Schrift bewijs, geloof mij dan niet. Ik moet u het tegenovergestelde zeggen van wat ik tot troost van Gods volk heb gesproken.

1. Evenals de namen van Gods kinderen in Gods boek zijn geschreven, zo zijn ook uw namen geschreven, maar in het zwarte boek van Gods toorn.
2. Evenals Gods kinderen een merkteken op hun voorhoofd hebben, zo is ook op u een merkteken gezet; maar het is een droevig teken. Hoewel ik u niet oordeel, echter ben ik er zeker van, dat de duivel op sommigen van u zijn merkteken heeft

gezet met een brandijzer uit de hel. Ja, het is bijna op uw gezichten te lezen, wat sommigen onder u zijn. Maar de dag des oordeels zal u allen volkomen bekend maken. Weet dit ondertussen, wie u ook bent, die nog in uw natuurstaat leeft, u ligt onder de vloek Gods, gelijk geschreven staat: *'Als iemand de woorden dezès vloeks hoort en hij zichzelf zegent in zijn hart, zeggende: ik zal vrede hebben, wanneer ik naar mijns harten goeddunken zal wandelen; dan zal de Heere hem niet (Eng. Vert.) sparen, maar alsdan zal des Heeren toorn en ijver roken over dezelve man, en al de vloek, die in dit boek geschreven is, zal op hem liggen, en de Heere zal zijn naam van onder de hemel uitdelgen'* (Deut. 24 : 19, 20). *Ik zal kwaden over hen hopen; Mijne pijlen zal ik op hen verschieten* (Deut. 32:23). O, ik bid u, overweegt met droefheid, wat een droevige zaak dit is. Geen recht te hebben op Gods beloften is de staat van iemand, die vervloekt en ellendig is in zijn leven, in zijn sterven en na zijn dood.

- U rijke heren en dames, veroorlooft mij, dat ik u eens toespreek. Ik bid u, overweegt dit alles. Indien u geen recht hebt op Gods beloften, dan is Gods vloek gestempeld op elke gulden en stuiver en op alles wat u bezit. Zie slechts deze tekst: *Ik heb uw zegeningen vervloekt, zegt de Heere, (Mal. 2 : 2, 3);* alsof Hij zeide: *Hoewel ik u overvloedig koren en geld en andere dingen heb gegeven, echter zijn ze voor u maar als vloeken.* Is dit geen zeer droevig iets? Laat ik eens open met u handelen: het is alsof iemand maar een dubbeltje in de wereld bezat, en dat bij zou heengaan en er een strop voor kopen, om zich op te hangen. Ja, wat erger is, al wat u in deze staat hebt is maar alsof u een touw zou ineenstrengelen, om uw ziel in de hel op te hangen.
- En u, die armer bent, die geen recht hebt op de belofte, u zijt in een ellendige staat, want u bent beide hier en hiernamaals ellendig. *'Want dit volk keert zich niet tot Dien, Die het slaat en de Heere der heirscharen zoeken zij niet. Daarom zal de Heere afhouwen uit Israël, de kop en de staart, de tak en de bieze, op een dag'* (Jes. 9 : 12, 13). Nog eens: al wat u doet in uw beroep is voor u vervloekt; ja, uw bidden, lezen, horen, vasten en ween, het is alles zonde, want *'het offer des goddelozen is de Heere een gruwel'* (Spr. 15 : 8).

Het zou kunnen zijn, dat deze goddelozen zeggen: *Indien dit zo is, dat onze beste plichten zonde zijn, waarom zouden wij dan nog enigerlei plichten, hetzij bidden, of horen, of dergelijke verrichten?*

Ik antwoord hierop: zeker is dat zo; zolang u in deze staat leeft, bent u in een slechte toestand, want alles wat u doet is zonde. *Alle dingen zijn wel rein de reinen; maar de bevlechten en ongelovigen is geen ding rein, maar beide hun verstand en consciëntie zijn bevlekt* (Tit. 1 : 15). Zodat voor u het verrichten van plichten en die niet te verrichten beide zonde is. Laat echter de plicht niet na, want hoewel u zondigt in het doen der plichten, nochtans is het niet verrichten dubbele zonde.

Het *verrichten* van de plicht is, zolang u in uw natuurstaat zijt, zonde om de manier van verrichting, omdat u, hoewel u wat de zaak betreft de plicht verricht, als bidden, horen, samenkomen, of diergelijke, nochtans, omdat u een beginsel van genade mist; niets recht doet en dus niets ontvangt. Het *verzuimen* van plichten is echter zonde, zowel ten opzichte van de stof als van de wijze beide; want gelijk het zondig is de plicht niet te doen, zo is het ook zonde, dat het hart niet recht gesteld is ten opzichte van de wijze, waarop u die verricht. Het is met u gesteld evenals met die melaatsen, die tot elkaar zeiden: *'Waarom blijven wij hier, totdat wij sterven? Indien wij zeggen, laat ons in de stad komen, zo is de honger in de stad en wij zullen daar sterven, en*

indien wij hier blijven zullen wij ook sterven; nu dan komt en laat ons in het leger der Syriërs vallen; indien zij ons laten leven, wij zullen leven, en indien zij ons doden, wij zullen maar, sterven' (2 Kon. 7 : 3, 4). Spreek ook zo bij uzelf : *indien ik de plicht doe, dan zondig ik, en indien ik die niet doe, dan bega ik een dubbele zonde; ik zal daarom tot de plicht gaan: indien God mij zal zaligmaken, dan zal ik leven en indien niet, ach ik zal verloren blijven.*

Overweegt verder tot uw bemoediging, dat het zou kunnen zijn, dat God oen oog van ontferming op u zal slaan; u bent in de weg; dat is het middel, dat God bestemd heeft, om u tot Christus te brengen. Nochtans, zolang uw staat niet is veranderd, is alles wat u doet zonde, want zelfs des bozen gedachten zijn de Heere een gruwel (Spr. 15 : 26). Maar, o, wat is het wonderlijk! Al wordt het brandhout uit de hel in uw aangezicht geslingerd, nog is het alsof het u niet raakt.

Misschien zijn er onder u, die voornemens zijn het te doen, als u op een ziekbed, of op uw sterfbed ligt. Het zou echter kunnen zijn, dat het, wanneer God uw consciëntie opent en wakker schudt, reeds te laat is; indien u hier niet wakker wordt, wees er zeker van, dat u in de hel ontwaken zult. Ik herinner mij, dat ik eens van een jonge doorbrenger gehoord heb, dat hij, terwijl hij lag te sterven, naar het vuur van de haard zag en zei: *zoals dat vuur daar brandt, zal ook mijn ziel in de hel branden.* Een ander sprak op zijn sterfbed: *o, dat ik mocht leven, al was het maar een leven van een pad.*

God draagt er zorg voor, dat Hij Zijn Engelen uitzendt, om de vromen af te halen, maar voor de goddeloze staat de duivel aan zijn bed gereed, om hem, zodra hij zijn laatste adem heeft uitgeblazen, naar de hel te voeren. Daar zal men uitschreeuwen: *O, ik heb een genadetijd gehad, maar nu is die voorbij; de deur van genade is gesloten, om nooit weer geopend te worden.*

Misschien zullen sommigen zeggen: *Goddank, ik ben nog niet in de hel en zolang er leven is, is er hoop.*

O, vreselijk! Wat, nog hoop? Leest die tekst, en beef wanneer u die leest: *'Zo zal de heer van deze dienstknecht komen ten dage, in welken hij hem niet verwacht en ter ure, die hij niet weet. En zal hem afscheiden en zijn deel zetten met de geveinsde. Daar zal weinig zijn en knersing der tanden.'* (Matth. 24 : 50, 51).

O, overweegt dit tegen de dag des oordeels. Het is een droeve dag voor zulken, wanneer goedertierenheid en geduld, én Christus tegen hen in het gericht zullen opstaan. Ja het stof van de voeten van Gods dienaar een getuige tegen hen zal zijn! (Luk. 10:11). O, wanneer dit zo is, wat zal het dan voor hen zijn, wanneer bloeddruppels en zweet tegen hen zullen opstaan? Ja, wat zal dat wat zijn dat de man zich zal verblijden in de verdoemenis van zijn vrouw. *De rechtvaardige zal zich verblijden, als hij de wraak aanschouwt over de goddelozen* (Lukas 22:44; Ps. 58: 11), omdat God dan de ere ontvangt van Zijn vijanden.

Het 4^e gebruik is:

- Eerst, een vermaning aan de vromen, en
- ten tweede, aan de goddelozen.

In de eerste plaats aan de Godvrezenden, die klagen, dat zij de belofte niet kunnen aangrijpen. Gaat tot God, opdat hij u bekwame, en doet dat als volgt:

Overweegt in de eerste plaats, *dat niet te geloven en de belofte niet aan te grijpen een zonde van ongeloof is. Die niet gelooft, is alreeds veroordeeld* (Joh. 3:18). Zie het kwaad van de zonde van ongeloof inde volgende bijzonderheden:

Hierdoor bedroeven wij de Heilige Geest Gods, door Welken wij verzegeld zijn tot de dag der verlossing (Ef. 4 : 30). Wat een droevige zaak is het voor u, die begeert,

verzekerd te zijn, dat de belofte voor u is, dat u door ongeloof de Heilige Geest bedroeft, die de belofte aan uw ziel verzegelt! Bezie die tekst: *'Hoort ulieden nu, u huis Davids, is het ulieden te weinig, dat gij den mensen moede maakt, dat gij ook mijn God moede maakt?'* (Jes. 8: 13). Indien iemand aan een ander belooft, hem een gunst te bewijzen en die persoon komt na enigen tijd wachten tot hem, en zegt: wilt u doen wat u mij hebt beloofd? En hij antwoordt: Ja. Maar hij vraagt: Wilt u het waarlijk doen? En hij blijft zo de ganse dag maar aanhouden, zonder hem te geloven; ... meent u niet, dat dit zijn vriend, die beloofd heeft, hem dat te doen en die het ook vast van plan is, zeer zal bedroeven? Zo staat het ook met al degenen, die Gods volk zijn en die niet willen geloven, wat God tot hen heeft gesproken, doch altijd maar door, zelfs twee of drie jaren, of nog langer, blijven staan vragen bij God, alsof Hij niets had beloofd. Gelijk zij, die geloven, God verheerlijken, zo ook beroven zij, die niet geloven, God van Zijn ere en heerlijkheid en bedroeven Hem.

- Het is een bewijs van veel trotsheid des harten, dat zij niet willen geloven, omdat zij niet hebben wat zij wel zouden willen hebben. Zij moeten iets van zichzelf hebben, evenals vrouwen, die niet naar een feestmaal willen, omdat zij niets mogen meebrengen.
- Hier openbaart zich veel ondankbaarheid voor alles wat God voor hen heeft gedaan, ja, zelfs voor Christus Zelf. Waar wij liefhebben, zijn wij zeer dankbaar en waar wij begeren dankbaar te zijn, zullen wij gewillig zijn, een gunstbewijs aan te nemen.
- Het bewijst veel onlijdzaamheid, wanneer wij niet gelovig op de genadebeloften willen wachten en niet gaarne Gods tijd willen afwachten.
- *'Die God niet gelooft maakt Hem tot een leugenaar, dewijl hij niet geloofd heeft het getuigenis, dat God getuigd heeft van Zijn Zoon'* (1 Joh. 5 : 10). Hij, die niet gelooft in elke ordinantie tot welke hij komt, maakt God tot een leugenaar, omdat elke ordinantie van Christus getuigt. Niet te geloven is een ontkennen van de macht Gods, want dan wil men God niet vertrouwen, in het bijzonder wanneer men in grote engte verkeert. Wij kunnen hieruit zien, hoe zelfs Gods volk hierin gedurig zondigt.

Overweegt ook, in de tweede plaats, wat een veilige zaak het is, te geloven; ik spreek tot Gods volk. Evenals de dokters, wanneer zij iemand aderlaten, deze hem verzoeken naar een ander middel uit te zien, zo ook, wanneer de duivel u aderlaat, - dat is, u bezig houdt met u op uw verdorvenheden te doen staren, - zie dan naar een andere weg uit, ik bedoel, zie op God, en u zult veilig zijn tegen de duivel en de wereld en uw verdorvenheden. En opdat u de beloften Gods mag aangrijpen, wacht u voor de veranderingen en beletselen, welke u zouden ophouden.

- De zonde is een hinderpaal, want zij zal u de belofte uit de handen wringen. *'Maar uw ongerechtigheden maken een scheiding tussen ulieden en tussen uwen God, en uwe zonden verbergen het aangezicht van ulieden, dat Hij niet hoort'*.
- Het tweede beletsel, is ons twijfelen en afdwalen in onze gebeden; *want wij moeten bidden, opheffende heilige handen en in geloof, niet twijfelende* (Jac. 1:6).
- De derde verandering om te geloven is slaafse vrees, dat wij de mens meer vrezen dan God, in strijd met die raad: *'Vreest hun vreze niet, en verschrikt niet; de Heere der heirscharen, Dien zult ulieden heiligen, en Hij zij uw vrees, en Hij zij uw verschrikking'* (Jes. VIII :12,13).
- Het vierde beletsel is, dat wij iets loslaten, dat ons tot ondersteuning zou kunnen zijn in onze toenadering tot God, en tegelijkertijd iets anders opnemen, dat nergens

dienstig toe kan zijn; bij voorbeeld, dat wij de belofte loslaten en de bedreiging opnemen.

- Eindelijk, dat wij teveel ophebben met het schepsel, of met eerbewijzen en zo onszelf en wereldse genoegens zoeken.

Gebruikt verder de volgende hulpmiddelen om de belofte aan te grijpen.

- Arbeidt om in alle moeilijkheden en toestanden door het geloof te leven en haalt, door het geloof, al wat u nodig hebt tot vervulling uwer behoeften, door de belofte uit Christus.
- Ten tweede. Schenkt uw volle aandacht aan de belofte, die de grond is van alle troost, en leest die dikwijls over. Vliegt niet heen en weer, van de ene belofte op de andere, maar houdt u langdurig met de een of andere bezig, en knijpt en perst die uit, door ze ernstig en aandachtig te overpeinzen.
- Ten derde. Past de belofte recht toe; denkt niet, dat zij niet voor u is, omdat u niet dadelijk deelachtig zijt, wat erin wordt voorgesteld. U moet weten, dat God er de tijd niet bij bepaalt, wanneer zij zal vervuld worden.
- Ten vierde, Wij moeten nederig en geduldig wachten in de toestand waarin wij verkeren, totdat God ons onze begeerte schenkt. Gods tijd is de beste.
- Looft God voor al Zijn beloften, maar in het bijzonder wanneer zij aan u bevestigd worden. Psalm 103

Wat u betreft, die nog buiten staan en de belofte niet hebben omhelsd, ik bid u, komt tot God; neemt Zijn genadig aanbod aan; grijpt de belofte aan.

- Wacht u ondertussen voor die dingen, welke beletselen zijn en u verhinderen.
- Wacht u voor alle zonde, want de Heere zegt: *'Uw zonden weren dat goede van ulieden'* (Jer. 5 : 25).
- Wacht u, dat u uw hart te veel op de schepselen zet, want zij zullen God, de Schepper, buitensluiten.

Oude mensen, zoekt uw thuis bij God!

Jonge mensen, gedenkt aan uw Schepper in de dagen uwer jongelingschap. God roept u heden; het zou voor het laatst kunnen zijn. Hoe velen heeft de Heere op dood- of ziekbed, neergelegd! En wie weet hoe spoedig het onze beurt zal zijn. Ziekte is een onbekwame tijd om Christus te krijgen en vrede met God te maken. Indien u blijft stilstaan, u zult sterven; indien u voortgaat in de zonde, u zult sterven. Wendt u daarom van alle zonde af en komt, grijpt door het geloof de belofte aan, opdat u mag leven en dit, dat ik tot u gesproken heb, voor u niet tevergeefs moge zijn. Amen.

ENIGE MOELIJKE GEVALLEN OPGELOST

VOORNAMELIJK DIE STREKKEN TOT DE RECHTE SCHIKKING VAN HET
HART, OM IN ONZE ALGEMENE EN BIJZONDERE ROEPING GETROOST
MET GOD TE WANDELEN

IN EEN BRIEF AAN EEN GODVREZEND VRIEND IN ENGELAND

DOOR

THOMAS SHEPARD.

Aan de Christelijke lezer.

Deze heilige brief van die vaardige schriftgeleerde van het Koninkrijk van Christus is zo vol van genade en waarheid, dat hij geen andere aanbevelingsbrief nodig heeft dan zijn eigen inhoud.

Nu het mij echter onverwacht opgedragen is een enkel woord vooraf te schrijven, om hem beter zijn weg te doen vinden, draag ik hem in de eerste plaats hartelijk op aan u, u bloedende en ontroerde van geest, als een uitgezochte hartelijke vriend, een uitlegger, één uit duizend, die niet alleen *uit* uw hart, maar door de Trooster, Die Christus beloofd heeft te zenden, *tot* uw hart spreekt.

Wie weet, of niet juist te dezer tijd deze brief, als een gezant van de hemel, gezonden wordt, om uw huis in orde te brengen, uw boezemknopen los te maken, de sterk-gewapende te binden en hem buiten uw deur te zetten, opdat uw hart weer eens in vrijheid gezet mag worden, om de Heere uw God in uw algemene en bijzondere roeping te dienen, Wiens dienst uw vrijheid is.

Liever wil ik, dat wat hier door deze gezant van Christus, - die nu de stem eens roependen in de woestijn is, - gezonden wordt aan een vermoeide en belaste in dit land, aan uw oordeel duidelijk wordt onder het ernstig lezen en aan uw consciëntie door de toepassing, dan doordat ik er mijn gedachte van zeg.

Daarom zal ik er alleen aan toevoegen, dat in de verschillende delen van deze brief enige uitgelezen gevallen werden voorgesteld en opgelost, welke daarin in de volgende orde voorkomen:

- Gemoedsonrust veroorzaakt door de heimelijke inwerking van godsdienstige gedachten onder, de waarneming van de tijdelijke zaken.
- Uit welken geest zulke inwerpingen hun oorsprong hebben.
- Hoe deze te ontvangen wanneer zij binnendringen.
- Over het niet vernederd zijn over zondige afleidingen, welke de geestelijke verrichting van heilige plichten verhinderen en storen.
- In hoeverre men van een Christen mag zeggen, dat hij -onder het werkverbond is.
- Hoe men zich die verborgenheid der verborgenheden, de volzalige Personen in de Drie-eenheid recht zal voorstellen.

- De natuurlijke neiging der ziel, om in de heilige plichten onmiddellijk tot God te gaan, zonder Christus de hand te geven.
- Hoe men de volstreckte beloften op zichzelf zal toepassen, hoewel zij onbepaald, zonder voorwaarde zijn gegeven.
- Een merkwaardige ontdekking van een heimelijke onwilligheid in de ziel, om God te zoeken in de nauwgezetste plechtige waarnemingen van Zijn dienst, voor zij zich daartoe begeeft; dien moede te zijn zolang hij duurt, en blijde te zijn wanneer hij geëindigd is.
- Een gezonde weerlegging van die ketterse Arminiaanse stelling, dat de sterkte der genade eerder bevorderd zal worden door bewijsvoering, dan door inwendige mededeling en invloeden, welke ontstaan uit vereniging met Christus.
- De bevindingen van deze beproefde dienstknecht van Christus, die deze brief schreef, hoe hij genezen werd van atheïstische gedachten; óf zij wegsleten, óf dat zij redelijk werden omvergeworpen door kracht van bewijsvoering.
- Eindelijk, of die veranderingen welke een kind Gods somtijds onderhevig is en die roeringen des geestes ontstaan uit een natuurlijk gestel of door de Geest van God.

Al deze uitgelezen gevallen en nog veel andere, welke er zijdelings uit voortvloeien zijn met grote duidelijkheid en met korthed in deze weinige bladzijden opgelost door de enigen Rechter van alle geschillen: het tweesnijdend zwaard des Geestes, het Woord van God.

U nederig smekende, deze brief van Christus aan u met dezelfde geest van liefde en gematigdheid te lezen, welke elke regel daarvan heeft opgesteld, wens ik u, dat u mag gevonden worden aan de troon der genade, in de armen van Christus, met de Vader aller vertroosting, opdat u de vrede Gods mag ontvangen, die alle verstand te boven gaat en met onuitsprekelijke en heerlijke vreugde gekroond worden.

Ik blijf, waarde vriend, de uwe in alles wat tot bevordering van uw geloof kan dienen,

WILLIAM ADDERLEY.
Charter House,

London. 1 Februari 1647.

Waarde heer.

Ik durf niet veel woorden te verkwisten, om mijn onbekwaamheid en ongeschiktheid te erkennen en te belijden, om uw liefderijke en zeer welkome brief zodanig te beantwoorden, als u wenst en hij verdient. Ik wil mij echter ook niet zo ontrouw tegenover u gedragen, die een antwoord van mij verwacht, - en ik behoer, dunkt mij, niet zo ondienstig te zijn voor Jezus Christus, die mij, in u en door u, een wenk geeft, om deze roeping om u te schrijven te aanvaarden, en een zo schone gelegenheid niet ongebruikt te laten voorbij gaan.

Ik heb ook voornamelijk het oog op de mogelijkheid, dat het wel eens mijn laatste brief aan u zou kunnen zijn, voor ik van hier ga en tot Hem wederkeer. Ik weet niet, of niet onze laatste rampen en onze moeilijkheden op zee, waarover ik u schreef, maar voorbereidingen zijn voor de uitvoering van deze eerstvolgende reis. Ik hef dan ook mijn ogen op tot de bergen, begerende, dat u mij mag gedenken in uw gebeden.

Ik zal te dezer tijd trachten, met betrekking tot u, dat licht voor u te ontsteken en het voor u toe te bereiden, zo beknopt als ik kan en zo duidelijk als mij mogelijk is, smekende de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, die, wanneer ons alles ontvalt, de Wonderlijke Raad moet zijn, u te geven *de Geest der openbaring*, en dat, nadat u een weinig tijds zult geleden hebben door deze uitwendige verzoeken, twijfelingen, vrezes, verlatingen, verwarringen, welke u in uw brief vermeldt, *Hij u volmake, bevestige, versterke en fonderde*.

Ik ben waarlijk van gedachte, dat dit er het onverwachte, maar zalige, verblijdende en allerheerlijkste einde van zal zijn, want sedert ik de beklagenswaardige verwoesting der ziel en de schijngebaden van veel mensen heb opgemerkt en gadeslagen, doordat zij in slaap gewiegd waren in een geruste, stille, kalme en gemakkelijke verrichting van plichten, zonder zulke wakkerschuddende verzoeken en inwendige beroeringen, waarover zij klagen, die er zich in bevinden; ik zeg, sedert ik heb gadeslagen hoeveel modder zich op de bodem van zulke stilstaande poelen bevindt en hoeveel vuil zich in zulke grachten ophoopt, die inwendig gerust en niet van vat in vat geledigd zijn, ben ik van gedachte, dat na het ontvangen van de Heere Jezus - als een gift, beroerende hart-stormen en verwarringen, gepaard met de vruchtbare, wonderlijke uitwerkingen daarvan, de tweede genade is. Ik heb nog nooit gezien, dat iemand bewaard bleef voor heimelijke verrotting en bederf, die niet, bijzonder in zijn eerste leertijd, veelvuldig gezouten werd met zulke verzoeken, die hem gewoonlijk oprecht doen blijven tot zijn dood toe. Daarom, waarde heer, bezwijk niet, want Jezus Christus zal een wereld van zegeningen verwekken uit uw tegenwoordige verwarring en verbijstering.

Maar laat ik mij haasten, om u te antwoorden. Voordat u mijn eerste brief begint te beantwoorden zijn uw klachten veel.

1. Uw eerste moeilijkheid betreft ***uw stoornis in de waarneming van uw tijdelijke zaken, door de heimelijke inwerking van godsdienstige gedachten, zodat u niet weet hoe het ene waar te nemen zonder gevaar van de Geest te bedroeven en uw vrede te storen, daarin, dat u niet terzelfder tijd het andere onderhoudt en voedt. Hierdoor getrokken wordende, om op dezelfde tijd twee kanten uit te gaan, hetwelk u niet best kunt doen, is uw hart onrustig en wordt uw vrede zeer onderbroken.***

Antwoord. Uw toestand brengt mij de klacht in de gedachte, welke een eerlijk, maar eenvoudig man eens aan een leraar uitte, die, als hij hem over zijn toestand klaagde,

onder andere ellende, welke hij onderworpen was, ook deze noemde, welke niet van de minste was, dat hij zeer verontrust werd met goede gedachten, zodat hij zijn werk niet kon doen zonder zeer dikwijls stil te staan en te bidden, uit vrees, dat hij de Geest zou bedroeven, en dat hij de geschikte tijd, om in de hemel verhoord te worden, zou laten voorbijgaan. Zijn consciëntie toch zeide hem gedurig: *Wat weet u, of niet juist dit voor u de welaangename tijd is, en of u, indien u deze tijd waarneemt, wel ooit weer zulk een gelegenheid zult hebben?*

Ik heb vergeten wat de leraar antwoordde, maar ik ben er zeker van, dat u niet de enige bent, die hierover hebt te klagen. Ik ben onlangs met een zeer kundig, wijs en Godvrezend mens in aanraking geweest, die met dit soort van gedachten gepijnigd werd door hem, die, de vrede van Gods volk benijdende, zichzelf in een engel des lichts weet te veranderen. Hij had in zijn gezonde dagen de gewoonte in een dagboek aan te tekenen, hoe hij ieder uur doorbracht en wat hem daarin ontmoette, en bevindende, dat hem dit zeer tot nut verstrekte, werd hij, toen hij op zijn ziekbed lag, door de macht en de bedriegerij des Satans krachtig aangezet, om evengoed door te gaan met een dagelijks overzicht van zijn leven op te tekenen. Waardoor hij zijn verzwakte geestvermogens uitputte en als het ware, olie in het vuur wierp, om zijn ziekte aan te wakkeren. Had niet een van zijn vrienden hem overtuigd, dat zijn dwalende consciëntie hem op die tijd misleidde, hij zou zijn lichaam vermoord hebben, uit consciëntie, om zijn ziel zalig te maken en zijn genade te bewaren. Denkt u, dat dit de bewegingen van Gods Geest waren, die, evenals die sprinkhanen (Openb. 9: 9-10) aangezichten hadden van mensen, maar die staarten hadden de schorpioenen gelijk, en er waren engels in hun staarten?

Ik weet, dat het niet waarschijnlijk is, dat u in uw gedachten dezelfde gevolgtrekking zult maken, hoewel bij u dezelfde werkende oorzaak is. Daar u echter zegt, dat uw vrede hierdoor uit onkunde gestoord wordt, omdat u niet weet, hoe u te gedragen te midden van deze tijdelijke zaken en deze godsdienstige gedachten, is het dunkt mij nodig, dat, om er van genezen te worden, twee dingen ernstig door u worden overwogen.

- Ten eerste. Hoe u zult weten wanneer zulke godsdienstige, vrome gedachten door Gods Geest gewerkt worden en wanneer door de duivel, zich veranderende in een engel des lichts, of van een nauwgezette, geregeld werkende, hoewel blinde consciëntie. Wanneer u weet, dat zij door Gods Geest gewerkt worden, dan bent u verplicht, ze te koesteren, maar indien niet, dan bent u niet verbonden, ze te omhelzen, of er aan te voldoen.
- Ten tweede. Leer hoe uw ziel zich in tijdelijke bezigheden moet gedragen. Wanneer u ziet hoe u God eert, en zult eren in die op te volgen, zal uw geest niet zo onrustig zijn, indien u te eniger tijd de ingevingen, om de andere op te volgen afwijst.

Wat het eerste betreft: alle goede aandrijvingen en gedachten zijn niet de bewegingen van de Geest. Dit zal aldus blijken:

Er zijn voornamelijk drie dingen waardoor wijde bewegingen, ingevingen en gedachten, welke van de Geest voortkomen, kunnen onderscheiden. Wanneer deze alle, niet één afzonderlijk, samenkomen in een goede daad, gedachte of woord, zal het blijken, of zij van de Geest Gods zijn, of niet.

1. Indien het wordt ingegeven tot Gods doeleinde, dan is het van de Geest Gods. Tot een bovennatuurlijk einde werkzaam te zijn moet voortkomen uit een bovennatuurlijk beginsel, en dat is alleen Gods Geest. De Farizeïsche handelingen dienden tot een

dubbel, eigenlieverd doel en daarom waren die niet van de Geest Gods, maar van de natuur en hun eigen geest.

- (1) Om van de mensen gezien te worden.
- (2) Indien er onder hen waren, die dit verafschuwden, nochtans was het, om een dunk van heiligheid voor God in hun gemoed te verwerven en te verwekken. Christus zegt hen daarom, *dat zij, wanneer zij aalmoezen geven, hun rechterhand niet moeten laten weten wat hun linker doet*. Er zijn er velen, die goede werken willen doen, opdat zij niet, dit verzuimende, zichzelf als huichelaars zouden behoeven aan te merken en zich daarover ontrusten. Christus wil, dat wij niet in aanmerking nemen wat wij met zulk een doel doen.

2. Indien zij bezieling en leven ontvangen uit het gebod van God. Hoe hoger toch de mate van heiligheid tot heerlijke oogmerken is, zonder een machtiging uit het Woord, hoe afschuwelijker bijgeloof het is. Christus genas de melaatse. Toen Hij hem met nadruk gelastte, het niemand te vertellen, ging hij, voorzeker met een goed doel, het wonder des te meer bekend maken. Dit was een goede beweging, maar zij was in hem zondig, omdat zij tegen Christus' bevel indruiste. Toen Christus de voeten van Petrus wilde wassen vermenigvuldigde de gedachten, die in hem opkwamen wegens zijn eigen zondigheid en de eer van Christus en hij meende het goed in hetgeen hij antwoordde. Nochtans overdwaste zijn nederigheid het gebod van Christus en daarom betuigde de Heere er tegen, verklarende, dat hij geen deel aan Hem had, indien hij er zich tegen bleef verzetten.

3. Gods Geest zet een mens ter rechter tijd aan het werk. Al is het, dat de plicht geboden en op de rechte wijze gebruikt wordt, wanneer hij nochtans niet op de geschikte tijd gedaan wordt, is het niet uit de Geest Gods. Daarom staat er geschreven, (Ps. 1: 3) dat 'de rechtvaardige zijne vrucht geeft op zijn tijd'. Daarom getuigt Salomo, dat geen rede op zijn pas (of op zijn tijd) gesproken is als gouden appelen. En daarom lezen wij in Prediker van 'een bestemden tijd voor alle voornemen onder de hemel'. Wanneer het daarom een tijd is, die God heeft aangewezen voor maatschappelijke dingen of zaken, dan is dit de tijd niet, om daarin geplaagd of bemoeilijkt te worden door de inwerping en oprijzing van die gedachten, waarvan wij zouden menen, dat zij door de Geest Gods ontstaan. Ik weet zeer goed, dat de Geest van God een mens bekwaam maakt, om het goede te doen, dat hij doet. Maar gelijk de genade soms de natuur dienstbaar maakt, zo ook neemt soms de zondige natuur de genade gevangen, om zich daarvan te doen dienen, waarover Paulus klaagt in Rom. 7. Een ander te vermanen en te bestraffen over de zonde, is iets, dat door de Geest Gods geboden wordt, maar het ontijdig te doen vloeit voort uit de zondige verdorvenheid, welke de genade Gods misbruikt en Simson laat malen.

Het behoort tot de voortreffelijkheid van een mes, dat het goed snijdt, maar er mee in mijn vinger te snijden, wanneer ik er mijn vlees mee moest snijden, ontstaat niet uit het doeleinde waartoe het mes dient, noch uit het voornemen van hem, die het gemaakt heeft. Zo ook is het uit de Geest, dat men over goede dingen denkt, maar daarover te denken op een tijd, dat God u te werk stelt, om over andere dingen te denken en daarop te letten is uit de vijand van Gods Geest en van uw vrede. Gelijk het toch zonde is, wereldse gedachten te koesteren, wanneer God u aan het werk zet in geestelijke, hemelse bezigheden, zo is het ook, in zeker opzicht, even grote zonde, toe te laten, dat u afgetrokken wordt door geestelijke gedachten, wanneer God u te werk stelt in uw burgerlijke, wettige bezigheden. Zulke gedachten zijn naar mijn mening, slechts de zuurdesem van monnikachtige heiligheid, indien zij u van uw wettige

bezigheden afleiden, wanneer de Heere u roept, om die waar te nemen. De Heere zal u nooit tot twee onderscheidene werkzaamheden roepen op dezelfde tijd, tenzij de ene door u als een middel gebruikt kan worden, om de andere ten goede bevorderlijk te zijn, waartoe zulke Godvruchtige gedachten in sommige burgerlijke bezigheden dienstbaar zijn. Het is toch geen Christelijke wijsheid of eerlijkheid, zolang in onze tijdelijke zaken om te lopen, totdat wij er van vermoedheid bij neervallen, maar om zo nu en dan stilletjes op te zien naar de hemel en op het aangezicht Gods te zien, Wiens goedkeuring alleen wij daarin nodig hebben.

Het komt mij echter voor, dat het er zo ver vanaf is, dat uw gedachten de een aan de andere dienstbaar zijn, dat u in tegendeel er door in de war gebracht en geplaagd wordt; dat er uw vrede door gestoord en uw Christelijke loopbaan door bemoeilijkt wordt en het u tot een zware last is, hetwelk zeker niet het juk van Jezus Christus kan zijn. Daarom moet u eerst uw zwarigheden in deze bijzonderheid onderzoeken: óf u kunt uw tijdelijke zaken waarnemen en die gedachten koesteren als behulpzaam zijnde, om uw vrede met God te bevorderen en u daarin hemelsgezind te maken, (maar indien zij daartoe genoegzaam dienstbaar zijn, waarom wordt u er dan door verontrust) óf u kunt God niet met aangenaamheid volgen in uw tijdelijke zaken, tenzij u zulke gedachten, die u zo ellendig verwarren, van u verbant. Maar waarom vreest u dan, dat u de Geest Gods zult bedroeven, indien u ze terzelfder tijd geen gastvrijheid verleent? De ontijdigheid van haar komst is bewijs genoeg, dat zij niet door de ingeving van de Geest ontstaan, evenzeer als ook haar in de weg staan van een vredige wandel met God, welke onze bezigheden op zichzelf nooit kunnen verhinderen, daarvan een bewijs is.

Maar u zult zeggen: *wanneer is het dan tijd om zulke gedachten te koesteren?*

Ik antwoord: Onthaal deze gedachten zoals u waarschijnlijk uw vrienden wel eens gedaan zult hebben, die bij u kwamen op een tijd, dat u zaken te behandelen had met vreemden, van wie u niet zoveel houdt als van uw vrienden; u zult van hen verlangd hebben, dat zij zolang wilden wachten, totdat u met de anderen had afgewerkt en daarna hebt ge u tot uw vrienden gewend. Wanneer dan de deur achter de vreemden was dicht gedaan, hebt u de vrienden verwelkomd en ge hebt u de ganse avond met hen bezig gehouden, en zo hebt u niemand beledigd en beiden genoeg gedaan. Zo is het in dit geval ook. Wereldse bezigheden zijn voor ons de vreemden, nochtans kunnen wij er ons niet aan onttrekken. Godsdienstige gedachten en oefeningen zijn onze vrienden; die komen tot ons terwijl God ons roept, om ons met de andere bezig te houden; wij kunnen ze niet beide te gelijk, in een plaats, te woord staan, zonder er door in de war gebracht te worden. Volg daarom deze koers: acht de goede gedachten hoog, maar ontvang ze niet, voordat u met de vreemden hebt afgewerkt. Zonder elke dag, tegen de avond, welke uw tijd is, enigen tijd af tot overdenking en heet ze dan welkom. Overweeg en overdenk dan naarstig wat u overdag is voorgekomen en onderzoek grondig elke goede gedachte, want dan is het uw tijd en laat ze daarna bij u blijven eten en geef ze nachtverblijf en ontvang ze elke dag in uw huis. Gewis, wanneer de Heere Jezus ziet, hoe u Zijn Geest te vriend maakt en hoe verstandig u daarin handelt, dan zult u geen ongeschikte tijden, of dat u Hem zult bedroeven, behoeven te vrezen. Ja, ik zeg, u zult Zijn Geest geducht bedroeven, indien ge u met wat u voor Zijn ingevingen houdt ontijdig inlaat. 'Wat u doet, doe dat met uw ganse hart,' zegt Salomo. (Pred. 9).

Daarom, wanneer u gaat bidden, beraadslagen of mediteren, doe het uit geheel uw hart en uit geheel uw verstand en uit geheel uw kracht. Wanneer God u tot wereldse bezigheden roept, doe die ook met al uw verstand en macht, en wanneer de tijd van

stille overpeinzing daar is, gebruik die. Hoewel veel Christenen zo nu en dan, of tegen de een of andere goede tijd, of wanneer zij eens niets te doen hebben, er gebruik van maken, waar is echter die mens te vinden, die elke dag, op een plechtige wijze en met nauwgezetheid, zoals wij dat algemeen voor het gebed doen, enige tijd daartoe afzonderen? Van die mensen, die dus hun tijd verwaarlozen, om zich dagelijks tot overpeinzing en tot onderhandeling met Gods Geest af te zonderen, mag met recht gezegd worden, dat zij de Geest bedroeven. Ik weet niet, dat er iets in ons land is, waardoor de Geest Gods meer door de belijders van Zijn Naam wordt bedroefd, dan door de verwaarlozing van deze ordonnantie. Moge de Heere ons doen ontwaken. Maar ik heb mij reeds teveel uitgebreid in dit eerste deel van mijn antwoord.

Wat het tweede middel betreft, *namelijk, hoe de ziel zich heeft te gedragen in zijn tijdelijke werkzaamheden, opdat u zodoende niet zoudt denken, dat ge u beter gedraagt, wanneer u, zoals u meldt, naar goede gedachten luistert*, zal ik twee dingen zeggen.

1. Leer ze waar te nemen met diep ontzag voor het oog, de tegenwoordigheid en het gebod van Jezus Christus en wat u in uw tijdelijke zaken doet, doe dat als het werk van Christus. Wanneer u een rijtoer maakt, of twee partijen met elkander tracht te verzoenen, denk dan, ik ben nu bezig in het werk van Jezus Christus.
2. Wanneer u kunt zien, dat u in uw tijdelijke bezigheden in Zijn dienst werkzaam zijt, kunt u gemakkelijk begrijpen, dat God u te dier tijd daartoe roept, en dat u, het werk van Jezus Christus daarin doende, God in het geringste, ondergeschikte, tijdelijke werk evenveel, ja meer eert, dan wanneer u al dientijd met mediteren, bidden, of enig ander geestelijk werk zoudt doorbrengen, zonder daartoe te dier tijd geroepen te zijn. Sommigen hebben daarom van de vrouws moeder van Petrus aangetekend, dat zij, toen Christus haar van de koorts had genezen, niet in gemeenschap met Christus aan tafel ging zitten, hetwelk ongetwijfeld aangenaam was, maar dat zij de tafel diende, heen en weer liep, en Hem zo diende en voor Hem bezig was, waardoor zij, in die geringe dienst en in voor Hem bezig te zijn, meer liefde betoonde en Hem meer eerde dan in gemeenschappelijk bij Hem te gaan zitten. Nu; wanneer het de Heere beliefde, uit Zijn rijke barmhartigheid, de ziel zulk een werkzame gestalte voor Hem te geven, en als zij haar wereldse bezigheden als het werk van Christus kon doen en zij kon zien, hoezeer zij Christus eert in Zijn werk te doen; ... o, wat een vrede zou een Christen genieten, in weerwil van alles wat hem elke dag afleidt! Hoe gemakkelijk zouden zulke vrome gedachten, als waarvan u meldt, moeten wijken, als de duisternis voor het licht! De edelheid toch van die goede gedachten, waarover u schrijft, welke zich aanbieden tegenover de geringe en lage, uiterlijke, tijdelijke zaken, doen u zo gemakkelijk de ene eren, wanneer het uw roeping is, om de andere te dienen. Wanneer u nu echter ziet, dat u daarin het werk van Jezus Christus doet, zult u in de geringste dienst, die u in tijdelijke zaken verricht, een heerlijkheid zien, en dat zal u die trouw doen waarnemen. Maar ik heb reeds teveel gezegd over het afweren van goede gedachten, in deze tijd, waarin de mensen ze zo weinig hebben, hoewel ik misschien weinig genoeg gezegd heb, om u te bevredigen.

Uw tweede zwaarigheid is deze, namelijk: *dat uw hart om twee redenen afgehouden wordt van vernedering over zondige afleidingen, welke de geestelijke verrichting van heilige plichten verhinderen en onderbreken, en wel: Ten eerste, omdat zij onvrijwillig en toevallig zijn. Ten tweede, omdat zij, maar zwakheden zijnde, het verbond tussen God en uw ziel niet kunnen breken.*

Wat de laatste clausule betreffende bondsbreuk aangaat, samengenomen met de andere, zeg ik:

(1) dat niet alleen zwakheden, maar ook de grootste zonden geen bondsbreuk kunnen veroorzaken tussen God en de ziel, die eenmaal wezenlijk (niet verstandelijk) in het verbond der genade is ingebonden. Wel kunnen grove, schandelijke zonden, ja zwakheden, wanneer er aan wordt toegegeven en ze niet worden tegengestaan, de ziel voor een tijd van het vruchtgenot van Gods verbond beroven, maar nooit van het eeuwig recht daarop. Gelijk *de hebbelijkheid des geloofs* of der genade de mens een voortdurend recht op de belofte en het verbond geeft, aangezien dit zaad altijd blijft, deze hebbelijkheid altijd duurt, zo ook geeft de daad des geloofs of der genade de mens het vruchtgebruik van het verbond en het voordeel van de belofte. Daarom kan iemand, die wezenlijk in het verbond met God is, door het doen en uitwerken van de een of andere zonde, waarin het verzuim van de oefening der genade is inbegrepen, de vrucht van het verbond moeten missen, nochtans, - aangezien het zaad Gods en de hebbelijkheid der genade altijd blijven, - kan hij door geen zonde het verbond verbreken, omdat het verbond der genade absoluut of onvoorwaardelijk is en de Heere daarin niet alleen het goede belooft, maar ook, om de voorwaarde, zonder opzicht op de zonde, *ex parte creaturoe* (van de kant van 't schepsel) te beginnen, te volmaken en te voleindigen. Waarlijk, indien Gods genadeverbond, evenals het werkverbond, afhing van de vervulling der voorwaarden door de mens, op grond van het bezit van voldoende genade, om die te vervullen, dan zou grove zonde het verbond wel kunnen breken. Maar nu God op Zich heeft genomen, het verbond absoluut te vervullen, niettegenstaande al de boosheden en zonden der ziel, kan geen zonde met mogelijkheid die knoop, dat verbond, verbreken, welke door zulke trouwe en vastberaden liefde is vast gemaakt.

Daarom, indien dit een goede betooggrond is: 'zwakheden kunnen het verbond niet breken'; welke reden zou ik dan hebben, om erover vernederd te zijn? Zodat ik, zoals u schrijft, zou zeggen 'het is Uw goedertierenheid, Heere, dat ik er niet om vernield ben'? Dan zou u dat op dezelfde grond ook mogen zeggen, indien de Heere u zou verlaten, of u zou de Heere verlaten en vallen. Wat, dunkt mij, zelfs de verdorven consciëntie niet zou durven denken of toestaan.

Ten tweede. De geringste zonden breken het eerste werkverbond en daarom verdient u niet alleen, maar bent u, onmiddellijk na de allerminste afzwerfing van de wet door de kleinste zonde en de meest onvrijwillige toevallige zwakheid, onder het vonnis des doods en de vloek Gods. Volgens de inhoud der wet zal de ziel, die zondigt, sterven; *en is vervloekt een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen* (Gal. 3:10). De geringste zonde is *ex parte objecti* (van de kant van het voorwerp), ten aanzien van God, tegen Wie ze bedreven is, even afschuwelijk en even groot als de grootste. Omdat het een oneindige verongelijking, een oneindige ontering is van een oneindige Majesteit, en er kan geen groter overtreding zijn dan een oneindige, of u zou u iets groters moeten kunnen indenken dan wat oneindig is. Daarom is er in dit opzicht evenveel boosheid in de minste als in de grootste zonde en wordt God daardoor evenveel onrecht aangedaan. Zij en een ieder die ze bedrijft, ver-

dienen dan ook daarom de dood, alsof zij de ergerlijkste zonde ter wereld hadden bedreven. U kunt daaruit nagaan, hoeveel reden er voor u is, om uzelf, na de geringste en kleinste zwakheden, daarover vrijwillig te vernederen en deswege te belijden, dat u waard bent vernield te worden; ja zelfs, onmiddellijk nadat u ze begaan hebt, uzelf aan te merken als liggende onder het vonnis der wet en des doods en ze bitterlijk te bewenen.

Maar u zult zeggen: *een Christen die onder het genadeverbond is, is niet meer in het werkverbond begrepen, dat verbond is niet meer van kracht; de laatste wil is van kracht; daarom kan men niet zeggen, dat de zonden van hem, die buiten dat verbond is, het verbond breken ; men kan toch niet zeggen, dat iemand die wet breekt, onder welke hij niet is en die hij niet verplicht is te houden.*

Ik antwoord: elk gelovige heeft een tweevoudig wezen of een tweevoudige stand en daarom moet hij in tweevoudig opzicht worden aangemerkt.

- Ten eerste, kan hij worden aangemerkt als verenigd met en een geestelijk bestaan hebbende in Christus. Als zodanig is hij onder de genade en het genadeverbond, en niet onder de wet, noch onder het werkverbond. Daarom, omdat hij niet onder de wet, noch onder de verplichting is, om die als een verbond ten leven te houden, hoewel zij een regel des levens is, kan geen zonde hem verdoemen, *want er is geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn* (Rom. 8: 1). Gelijk Christus boven veroordeling, wet, dood en vloek is, zo ook hij. Dit is, recht verstaan, het fundament van de dagelijkse blijdschap, vrede en roem van een Christen. Nochtans zo, dat hij, al is het dat de zonde hem niet veroordeelt, goede reden heeft, om te zeggen: *het is genade, loutere genade, Heere, dat ik niet vernield, dat ik niet verdoemd ben.* De zonde toch is hetzelfde, ja, de genade en de liefde Gods verzwaren de zonde. Tegen de wet te zondigen maakt ons de dood waardig zonder hoop op herstel, maar te zondigen wanneer genade mij heeft aangenomen en liefgehad; wanneer het bloed van Christus rijkelijk uitgestort is, om mij van de zonde te verlossen. O, dit maakt de meest verborgen, stille zonde tot een roepende zonde! Wanneer u dit recht overweegt dan kunt u nagaan hoe weinig reden er is, dat uw hart zou oprijzen tegen de diepste vernedering over de minste zonde, al bent u in Christus en onder de genade. Had Daniël, toen hij in de leeuwenkuil was geworpen, geen reden, om zich te verwonderen, dat hij niet door hen in stukken gescheurd werd? En waarom toch? Omdat het niet voortvloeiende uit enig gebrek in hen, dat zij hem niet verscheurden, maar uit de almachtige kracht, goedertierenheid en genade van zijn God, die hun muilen toesloot. Zo ook, hoewel geen leeuw een Christen kan verscheuren, hoewel *geen zonden hem kunnen kwaad doen* of verdoemen, zoals hij in Christus aangemerkt is; heeft hij nochtans reden om belijdenis van zonde te doen en zich te verwonderen, en te zeggen: "Heere, het is Uw loutere genade en goedertierenheid, dat het zó niet is?" Dit is juist die daad van vernedering, waarvan u in uw brief schrijft, dat u er zo moeilijk toe kunt komen. En waarom? Niet omdat de genade Gods de zonde minder kwaad doet zijn, maar omdat het loutere genade is, welke ze weerhoudt van dat vergif uit te spuwen, dat zij anders zou doen.

Ten tweede. Een Christen kan aangemerkt worden ten opzichte van zijn natuurlijk bestaan in zichzelf en als zodanig is hij altijd onder de wet, en zo dikwijls als hij zondigt onder het vonnis des doods. Het is, zoals de Apostel zegt: 'van nature zijn zelfs wij, die gerechtvaardigd, levend gemaakt zijn, kinderen des toorns, gelijk ook de anderen'. U kunt dus gemakkelijk nagaan, welke reden u hebt, om na de minste onvrijwillige, toevallige zonde, diep vernederd, treurende, onder het vonnis des doods

en Gods eeuwige vloek neder te liggen, als een veroordeelde, wiens vonnis voltrokken zal worden; onder besef van dat onuitblusselijk vuur. Uzelf beschouwende zoals u in uzelf bent: ieder ogenblik een ellendig mens, waard om verworpen te worden. Dit, recht verstaan, is het fundament van de dagelijkse droefheid, schaamte, beschaamdheid des aangezichts, zelfwalging, zelfverzaking en zelfveroordeling van een Christen. Geloof mij, hierin bestaat geen klein deel van de ervarenheid en het werk van een Christen, recht onderscheid te maken tussen zichzelf en zichzelf. Namelijk, zichzelf, zoals hij in Christus is en als zodanig zich te verblijden en te triomferen en zichzelf, zoals hij op zijn eerste wortel groeit en als zodanig te treuren, van zichzelf te walgen en zichzelf te veroordelen. Alles wat ik nu gezegd heb samengenomen, mag u dus, uzelf beschouwende zoals u in Christus bent, zeggen, dat die onvrijwillige *zwakheden u niet veroordelen* en dat ook niet zullen doen. "Maar Heere, het is genade, genade, dat dit niet zo is." Dit is *evangelische* vernedering.

Beschouw uzelf wederom, zoals u op uw eigen grondslag staat en een natuurlijk leven leeft, en als zodanig behoort u na de geringste zonde uit zwakheid zeggen: *ik heb nu een allerheiligste wet geschonden en daarom ben ik reeds veroordeeld. O wee mijner; ik heb mijzelf reeds verdorven door mijn ongerechtigheid.* Dit is *vernedering door de wet*, welke dienstig is tot doding, evenals de eerste tot verlevendiging. Ik weet, dat het zeer moeilijk is, het hart tot vrijwillige erkenning te brengen, dat het de dood verdient op zulk een kleine onvrijwillige overtreding, maar ik ben er van overtuigd, dat, wanneer de Heere twee dingen openbaart, namelijk: 1° Zichzelf in Zijn heerlijkheid, en 2° hoe de minste zonde Hem raakt, ... het goddelooste hart er niet van tussen zal kunnen, te belijden. dat God rechtvaardig zou zijn, al zou Hij nog zo scherp tegen hem optreden.

Overweeg verder, dat hoe onwilliger men de zonde doet, hoe krachtiger en natuurlijker zij is, en hoe natuurlijker, hoe afschuwelijker. Krachtens zijn natuur een geboren dief te zijn is veel erger, dan dat men opzettelijk somtijds eens steelt. Daarom wacht u, dat u niet dieper, noch verder zou zien, dan op de blote daad, en op de onvrijwilligheid en toevalligheid en het onverhoedse van uw zwakheden, want als u dat doet, dan ziet u door het verkeerde eind van de kijker en dan zullen zij u zo klein voorkomen, dat u het een zeer zwaar werk zult vinden, uw hart daar te brengen, dat het, - om uw eigen woorden te gebruiken, - erin toestemt, om te zeggen: 'Het is Uw goedertierenheid, Heere, dat ik er niet om vernield ben.' Daarom, beschouw ze zoals zij waarlijk zijn, in betrekking tot die oneindige heerlijkheid, welke u er door raakt; zoals u er God het grootste onrecht door aandoet, en wat ze des te snoder maakt, zoals ze zo sterk zijn, dat u ze niet kunt wegnemen, en zo afschuwelijk, dat het u van nature eigen is ze te doen. En ik verzeker u, dat u door genade zult bevinden, dat zulke gedachten niet zo lang bij u zullen verblijven. Niet, dat zij niet zo nu en dan in u zullen opkomen en u verzoeken, maar zij zullen u niet altijd kwelen en overmogen.

Het grondgebied van de Satan reikt tot *aan* het gemoed of het verstand van Gods volk, daarom mag hij zóver komen en daar wandelen. Zo kwam hij ook in het gemoed van de onzondige Adam, ja zelfs van Jezus Christus, met zijn inwerpende verzoeken. Maar het hart is Christus' bijzonder bezit en gekocht eigendom. En indien hij nog zal trachten daar *in* te komen, en u te plagen en tegen u te overmogen, en zijn ingevingen langs deze, of langs welke weg ook, ingang bij u te doen vinden, dan hebt u, bij dit weinigje licht, dat u nu gegeven is, de wet en Christus aan uw zijde, om hem uit te werpen.

De derde zaak welke u bemoeilijkt is *de rechte onderscheiding van de Personen in de Drie-eenheid*. Hoewel u gelooft, dat de Heilige Geest God is, toch hebt u niet zulk een hoge dunk van Hem als van de Vader en de Zoon, omdat de Zoon in al Zijn gebeden en dankzeggingen meer onmiddellijk God de Vader aanspreekt, dan de Heilige Geest en daarom wenst u te weten, of niet het woord Vader, bij voorbeeld in het Gebed des Heeren, de Eenheid in de Drie-eenheid insluit.

Overweeg hiertoe kort drie zaken:

1. Het is buiten tegenspraak, dat dezelfde God, die onder die betrekkelijke eigenschap van Vader voorkomt, dezelfde God is met de Godheid van de Zoon en de Godheid van de Heilige Geest, want er zijn niet drie Goden. Daarom zijn, wanneer wij in het Gebed des Heeren, of waar ook, de Vader als God aanmerken, de Godheid van de Zoon en van de Geest niet buitengesloten, maar in de Godheid des Vaders inbegrepen.
2. Wanneer de Schrift van de Vader, spreekt, wordt daarmee nooit de Heilige Geest bedoeld; noch wordt de Zoon, als Zoon, voor de Vader genomen; noch wordt de Heilige Geest, als Heilige Geest, ooit als de Zoon aangemerkt. Het is toch een regel in de Godgeleerdheid, dat, al is het dat de *res substrata* (de zaak waarover het gaat), de zaak welke de betrekkelijke eigenschap, namelijk *de Godheid*, van elke Persoon aanduidt, gemeenschappelijk is; nochtans dezelfde Godheid, aangemerkt als bekleed met haar Persoonseigenschap, niet gemeenschappelijk is, maar bijzonder is. Want de Godheid van de Vader, als Vader, is niet de Godheid van de Zoon, als Zoon, enz.
3. Hieruit volgt dus, dat wanneer, in de Schrift, Christus de Vader, als Vader aanspreekt, dit niet is omdat Hij, óf een onderscheiden, of een groter God is, dan de Heilige Geest, maar hiervoor zijn twee andere redenen:
 - (1) Omdat het onrecht, dat de zonde Zijn werk van schepping aandeed, in de eerste plaats de Vader, als Vader, is aangedaan. Aangezien toch de Vader in orde de eerste Persoon is, en de schepping de eerste (transient) voorbijgaande daad is, evenals verkiezing en verwerping de eerste (immanent) blijvende daden waren, daarom wordt dit werk voornamelijk aan God de Vader toegeschreven in betrekking tot onze bevatting van de orde in de Goddelijke Personen. Aangezien de mens zondigde zoals hij geschapen was, wordt dit voornamelijk aangemerkt als tegen de Vader te zijn, omdat Zijn werk daarin voornamelijk zichtbaar was en niet als tegen de Zoon, wiens werk toch voornamelijk te voorschijn komt in de verlossing, zijnde Hij de tweede Persoon en dit Zijn werk het tweede, voornaamste wondervolle werk. Ook niet tegen de Heilige Geest, want Zijn werk openbaart zich voornamelijk in toepassing, zijnde Hij de derde Persoon en dit het derde voornaamste werk, dat God ooit in dit leven aan de wereld zal doen of tonen. God de Vader dus naar onze bevatting in de schepping door de zonde beledigd zijnde, is Hij, en niet de Heilige Geest, de Persoon, die bevredigd moet worden. Hierom had Jezus Christus in al Zijn gebeden voornamelijk het oog op Hem, en niet op de Heilige Geest, als Heilige Geest, omdat Hij in de wereld is gekomen, om door Zijn dood en bemiddeling en sterke roepingen God de Vader en niet God de Heilige Geest, *als de derde Persoon, te bevredigen*. Daarom staat er geschreven: (1 Joh. 2 : 1, 2) *'Indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij den Vader'*, (niet bij God de Heilige Geest,) omdat Die, (naar onze bevatting) de beledigde Persoon is. Wij moeten dan ook na begane

zonden in onze gebeden voornamelijk de Vader aanspreken en, met onze Voorspraak bij ons, tot Hem ons wenden om vergeving, want van Hem, dien wij voornamelijk beledigd hebben, moet ook voornamelijk vergeving en verzoening verwacht worden.

- (2) Christus spreekt voornamelijk daarom God de Vader in Zijn gebeden aan, omdat Die de oorspronkelijke en eerste Oorzaak van alle goed is; omdat Hij de eerste Persoon is in orde van bestaan en daarom ook de eerste in de wijze van mededeling. Ik weet, dat de Godheid de Oorsprong van alle goed is, maar beschouwt men de Personen ten opzichte van elkander, dan is de Vader de Eerste in werking, gelijk de Heilige Geest de laatste is in voltooiing; want alle goed komt van de Vader (Jac. 1: 17), om de Zoon, door de Heilige Geest. Daarom moeten wij in al onze gebeden van de Vader begeren, dat Hij ons alle goed om Zijns Zoons wil schenke, door de Heilige Geest. Zo staat er geschreven: (Joh. 6 : 44) *'Niemand kan tot Mij komen, tenzij de Vader hem trekke.'* Hoe dat? Het is toch het onmiddellijk ambt en werk van de Heilige Geest, de ziel tot Christus te trekken en Hem toe te passen. Waarom staat er dan geschreven *'tenzij de Vader hem trekke?'* De reden is, omdat wat door de Heilige Geest volmaakt en voltooid wordt, krachtens voornemen en bij wijze van besluit, oorspronkelijk door de Vader is begonnen. Dit is het, wat de woorden van Christus voornamelijk aanwijzen, namelijk, de Vader trekt om Zijns Zoons wil, door de Heilige Geest. Maar ik heb mij al te diep in deze Godgeleerdheid begeven, waarvan de zuivere kennis voor ons in de hemel bewaard wordt; zoveel dan om u te bevredigen.

Wat het woord 'Vader' betreft in het Gebed des Heeren, dit is, naar mijn bescheiden mening, aangezien er geen Persoon van de Godheid door uitgesloten wordt, daar voornamelijk gebruikt, niet zozeer om de Persoon des Vaders aan te duiden, als wel de liefde Gods, als een Vader, tot ons Zijn kinderen in Christus. Dit hebben wij in onze eerste toenadering in onze gebeden te geloven, dat Gods liefde, als de liefde van een vader tot zijn kind is, ja, die verre te boven gaat, zo dikwijls wij Hem om die zes zaken, welke daarin genoemd worden, aanroepen, tot die drie doeleinden, *het koninkrijk, de kracht en de heerlijkheid*, waarmee het Gebed sluit.

Uw vierde bezwaar is, ***dat u er zo licht toe overgaat, onmiddellijk tot God te gaan, in het bijzonder wanneer Zijn genaden het meest werkzaam zijn in Zijn inzettingen, in strijd met wat Christus zegt: 'Gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij'.***

Antwoord. Het is heel gewoon voor de godsdienstige natuur, dat zij de genade wil ontlopen en vóórkomen. Dit blijkt in menig ander en ook in dit geval, dat u meldt. Zie hoe het iedereen gaat, wanneer God hem krachtadig doet ontwaken. Eerst begeeft hij zich tot zijn huismiddelen, om zichzelf te helpen door zijn plichten, bidden, treuren, verbeteren, zijn best doen, berouw hebben, werken, voordat hij zal trachten de Heelmeester Christus te vinden, om door Hem geholpen te worden. Omdat het voor Adam natuurlijk was door werken te willen leven, zo is het ook elke zoon en elke tak uit die wortel natuurlijk eigen, zichzelf zo goed hij kan, of voor zover God hem kracht en genade wil geven, door werken te redden. Zo is het hier ook. Het was Adam natuurlijk eigen van God af te hangen en onmiddellijk tot God te gaan, als een schepsel tot zijn Schepper, als een zoon met vrijmoedigheid tot God te gaan, als Vader. Christus werd toen niet gekend, noch gezien.

Zo is het elk mens natuurlijk eigen, wanneer de herstelde natuur wordt opgewekt, zonder Middel tot God te gaan. Het is genade in het tweede verbond, welke Christus openbaart en tot Christus en tot God door Christus trekt (Hebr. 7: 25).

Overweeg tot genezing van deze ongestalte slechts de volgende drie dingen:

1. Overtuig uw ziel helder, dat de onsterfelijke, onzichtbare en allerheiligste God, die een ontoegankelijk licht bewoont, zich naar buiten geopenbaard heeft, om gezien te worden, of gegeven heeft; dat Hij, alleen in Jezus Christus, te zien is, zodat Hij niet wil dat iemand Hem op enige andere wijze zal beschouwen dan zoals Hij Zich geopenbaard heeft in Zijn Zoon, in Wie (hoewel in alle andere schepselen Zijn *vestigia* (sporen) en voetstappen te zien zijn) zoals Hij God is, het aangezicht Gods te zien is, hetwelk geen schepsel kan aanschouwen, behalve in Hem, alzo Hij is het Afschijnsel Zijner heerlijkheid en het uitgedrukte Beeld Zijner zelfstandigheid (Hebr. 1:3). In Wie, zoals hij Mens is, het hart zelf van God te zien is, beide ten opzichte van liefde en wil. Zodat in en door Jezus Christus, in het bijzonder in Zijn menselijke natuur, de heerlijkheid van de grote God, ten opzichte van ons, allerschitterendst uitblinkt, gelijk de zon door de wolken breekt. Daarom is God alleen te aanschouwen in en door de menselijke natuur van Hem, in Wie al wat een Christen begeert te kennen, namelijk het aangezicht en hart van zulk een dierbare vriend, te zien is (1 Kor. 4 : 6; Joh. 14 : 9, 10). Want wij weten, bij al te jammerlijke ervaring, hoe de hele wereld, wegstervende in haar verduisterde gedachten van de heerlijkheid van God, zoals Hij in Zichzelf aangemerkt is, - en niet bekwaam zijnde, de kennis van Hem te ontvangen of te behouden, - daardoor beelden heeft uitgedacht en opgericht als geschikte voorwerpen voor haar waggelend, wankelend verstand, om zich op te vestigen en zich daarop te bepalen en God daarvoor, daarin en daarbij te aanbidden; zoals onze Paapse geveinsden voor het altaar en de Rooms en in betrekking tot hun beelden doen. Daarom heeft de Heere, om deze ingekankerde, natuurlijke ziekte te genezen, Zichzelf in de Tweede Persoon, met de Mens Christus Jezus verenigd, door Wie wij, tot onze eeuwige verwondering, in staat zijn Hem te zien; en ook verplicht zijn, Hem hier alleen te aanschouwen; Die, gelijk Hij een geschikt Voorwerp voor ons geloof is, om Hem aan te grijpen, dat eveneens voor onze zwakke geest is, om de heerlijkheid van de allerhoogste God in Hem te aanschouwen.

Waarom beproeft u dan, tot God te gaan buiten Christus, wanneer u zelfs niet tot God kunt opzien, dan zoals Hij zich openbaart in Christus? Is niet de menselijke natuur van de Heere Jezus gemakkelijker te zien en te bevatten dan de onzichtbare, onbegrensde, eeuwige Godheid?

2. Zie met heldere overtuiging, dat u niet het minste of geringste van God ontvangt, in het bijzonder in de instellingen Gods, wat niet voortvloeit uit het bloed, en verworven is door de bemiddeling en ons overgeleverd wordt door de hand van Jezus Christus (Eféze 1 : 7 ; Hebr. 7 : 25; Joh. 5 : 22). Nooit zou u het geklank van het Evangelie gehoord, noch een dag van verdraagzaamheid gehad hebben; nooit zoudt u van de instellingen Gods, waarin Hij gevonden wordt, gehoord hebben, noch daardoor vertroost, levend gemaakt, verwijd en met liefde vervuld zijn, was het niet om Jezus wil, Die door de kracht van Zijn bloed en het vermogen van Zijn voorbeding, op hetzelfde ogenblik, dat u onder de Goddelijke ordinantiën iets goeds gewaar wordt, voor hetgeen u gevoelt, bij de Vader overmag. *'Want de Vader heeft de Zoon lief en heeft alle dingen in Zijn hand gegeven'* (Joh. 3:35), opdat allen de Zoon zouden eren. Al de drie Personen stemmen daarin voornamelijk samen, dat de tweede Persoon geëerd worde. U kunt dus zien, ja, u bent verbonden te geloven, telkens wanneer uw

hart onder de een of andere Goddelijke instelling zaligmakend geroerd wordt: *de Heere Jezus, Die in de hemel aan de rechterhand Gods is, Die nu in Zijn heerlijkheid is, gedenkt nu, ja nu, aan mij, een arme aardworm; nu gevoel ik de vrucht van Zijn dood.* O, wat een ellendig, hulpeloos schepsel zou ik geweest zijn, was het niet om Jezus Christus! Baanhartigheid had mij nooit kunnen helpen, verlichten, troosten, levend maken, verzekeren, verwijden; rechtvaardigheid had nooit mijn dode, vervloekte omkomende, verloren ziel kunnen ontzetten, was het niet om Jezus Christus geweest, wiens Geest, kracht, genade, troost, tegenwoordigheid en liefelijkheid ik smaak en drink en welke ik nu overvloedig, tot verzadiging toe, geniet. O, mij dunkt, de droeve overdenking hiervan, moest u, in al Gods ordinantiën, waarin u, naar uw zeggen, er zo licht toe overgaat, on-middelijk tot God te gaan, in uw gedachten, genegenheden en dankzeggingen tot Jezus Christus doen vlieden. Ja, mij dunkt, u moest u spoeden, om uw hart tot Jezus Christus verheven en opgeheven te krijgen en te zeggen: *ik ontvang dit en smaak dit uit Jezus Christus.* O, dit is nog maar een proefje van de honingraat met het uiterste van mijn staf; als deze tegenwoordigheid van de Geest van Christus, welke ik nu gevoel, al zo aangenaam is, wat zal Hijzelf dan wel zijn?

3. Arbeid om vermeerdering van liefde tot en gemeenzaamheid met Jezus Christus, door werk van Hem te maken; door dikwijls tot Hem te komen; door dagelijks zijn liefde, alsof zij iets nieuws is, te overpeinzen; door slaafse valse vrees, dat Hij u vergeet en dat Hij gebrekkig is in Zijn eeuwige liefde tot u, te verbannen. Dan, u weet het, zal de liefde u met haast tot Hem overvoeren; *amor meus pondus meum*; ja, al is het, dat u van Christus vervreemd bent geweest, herstel nochtans de liefde van Christus ten leven weer in uw ziel, en dan zal uw ziel, wanneer u tot Zijn instellingen komt, waar Hij onder woont, eerst naar Hém vragen en zij zal niet bevredigd zijn, voordat zij Hem heeft gezien, evenals wij handelen met hen, die wij liefhebben en van wie wij het meest vervreemd zijn geweest.

Uw vijfde bezwaar is, ***dat u niet weet hoe u de volstreckte beloften, zoals die bijv. in Hebreëën 8 voorkomen, zult toepassen, omdat zij onbepaald, zonder voorwaarde, worden gedaan. U kunt dat, zegt u, de voorwaardelijke beloften wel doen, indien u de eigenschap in u kunt vinden, welke u recht geeft op het goed, dat er in beloofd wordt.***

Deze nuttige en vruchtbare vraag: hoe men de volstreckte beloften persoonlijk zal toepassen, vereist meer tijd en verdient een uitgebreider antwoord dan ik nu, te midden van veel moeilijkheden, kan geven, hoe gaarne ik het zou doen.

Wanneer toch de Heere absoluut, zonder voorwaarde, zegt, dat Hij het stenen hart zal wegnemen; dat Hij Zijn vrees in de harten van Zijn volk zal geven, dan zijn die soort beloften aan sommigen, niet aan allen, gedaan; alleen aan diegenen aan wie de Heere dit zal doen, in het algemeen, aan Zijn volk. Hieromtrent verkeren veel Christenen, in het bijzonder zij, die Gods liefde tot hen in twijfel trekken, veel in onzekerheid. Daarom al zegt men hun, wanneer zij over de boosheid hunner harten en over de sterkte hunner begeerlijkheden klagen, dat de Heere in het tweede verbond op Zich heeft genomen, hun afkeringen te genezen en hun ongerechtigheden te dempen, dan zullen zij hierop antwoorden: *'Dat is zo, Hij heeft waarlijk beloofd, dat voor sommigen volstrekt te doen, hoewel er geen goed in hen is, maar zal Hij dat ook voor mij doen, die gevoel, dat mijn hart zo boos en mijn natuur zo weerspannig is?'*

En zo drijft de ziel als op het water, vol vrees, dat zij tenslotte nog zal zinken, niettegenstaande alles wat God gesproken heeft.

Ik zal daarom, kort, de twee volgende zaken in het algemeen als antwoord geven.

1. Zal ik aantonen tot welk einde, tot welk gebruik en met welk doel, God de volstreekte beloften gedaan heeft, niet alleen aan hen, die Zijn volk reeds zijn, maar ook voor hen, die dat ten opzichte van hun staat en toestand nog niet zijn.
2. Zal ik aantonen hoe elk Christen er gebruik van moet maken en hoe en wanneer hij ze behoort toe te passen.

Wat het eerste van deze twee punten betreft, dan zijn er naar mijn mening aan de zijde Gods veel oogmerken, welke ik, als niet nodig zijnde, niet zal melden, maar aan de zijde van de mens voornamelijk twee oogmerken, waartoe de Heere volstreekte beloften gedaan heeft.

(1) Om de ziel van een hulpeloos, zondig, vervloekt, in eigen ogen verloren zondaar, tot ten minste enige hoop op te heffen, dat er bij de Heere goedertierenheid en hulp voor hem is. De ziel toch van elk mens, wie de Heere goedertierenheid en genade voorneemt te bewijzen, wordt gewoonlijk aldus bewerkt:

Hij doet hem eerst zijn ogen naar binnen slaan en doet hem zien, dat hij nergens toe deugt en, dat bij, die van tevoren in zijn schatting rijk en verrijkt was geen greintje genade in zich heeft en bij gevolg, dat hij onder de vloek en toorn Gods ligt, en dat, wanneer de Heere, wat Hij gemakkelijk kan en naar te vrezen is ook zal doen, Zijn adem zou inhouden en zijn aangezicht zou bedekken en hem wegnemen, hij voor eeuwig verloren is. Hierdoor is de ziel wakker geschud en wendt zich tot haar huismiddeltjes, zoals ik reeds eerder aanhaalde; zij bidt en hoort en legt het op verbeteren toe; zij strijdt om beter te worden, en elk gat dicht te stoppen, en elke zonde te boven te komen. Zij bevindt echter, dat het al erger en erger met haar wordt, en dat zij daardoor de modderpoel slechts in beroering brengt en niet reinigt; dat zij tevergeefs tracht de natuur te verbeteren, maar dat zij moet geloven en armen hebben, die tot de hemel reiken en de Heere Jezus aangrijpen, (wat zo weinigen kennen of ooit zullen genieten) om hierdoor de toorn Gods te stillen. Bevindende, dat zij dit niet kan doen, ja, dat geen middelen in zichzelf haar daartoe kunnen helpen, vergaat al haar eigen wijsheid, ontvalt haar al haar ijdele hoop en nu zit zij neer als een verlaten weduwe, troosteloos en treurig, denkende, dat niet anders dan dood en hel en de toorn van een vergramd God haar te wachten staat. En komt iemand tot deze ziel van Gods goedertierenheid en ontferming over zondaren spreken, dan zegt zij: Dat is zo, Hij is zelfs oneindig goedertieren over hen, die van hunne zonden zijn afgescheurd, en die kunnen geloven, maar dat kan ik niet doen en ik ben er zeker van, dat ik dat nooit zal kunnen doen en daarom heb ik nergens anders reden toe, dan in mijn smart terneder te liggen en elk ogenblik de noodlottiger slag te verwachten. Antwoord deze ziel weer en zeg haar, dat, al kan zij niet geloven, of haar hart van de zonde losmaken, de Heere echter beloofd heeft dit te doen, dat Hij al haar ongerechtigheden zal dempen en al haar zonden zal eergeren, dat Hij zal maken, dat mensen in Zijn wegen zullen wandelen; de ziel zal antwoorden: *'Dat is waar, dat zal Hij doen voor Zijn volk, voor hen, die Hij heeft uitverkoren, maar ik heb nooit een greintje genade in mijn hart gehad en er is geen het minste blijk, dat de Heere de mijne is, of dat ik de Zijne ben.'*

En hier blijft de ziel liggen, totdat de Heere haar ontdekt, dat de Heere die dingen doen zal aan sommigen, die geen genade hebben, of nooit genade hadden, want dat deze beloften aan dezulken gedaan zijn.

Hierop begint de ziel te denken: Deze beloften zijn gegeven voor sommigen, die vuil zijn, want waartoe zou God anders rein water op hen sprengen? Voor sommigen, die hard van hart zijn, want waarom zou God anders beloven, dat Hij het stenen hart uit

hen zal wegnemen? enz. En indien de Heere dit aan dezulken doet, en ik ben zó een, waartoe zou niet misschien de Heere ook mij bedoelen en mij insluiten, aangezien Hij mij toch door Zijn belofte niet uitgezonderd of buiten gesloten heeft? Waarlijk, ik durf wel niet zeggen, dat Hij het zal doen, maar hoe zou ik, of mensen, of Engelen, weten of ik er misschien niet een van ben? Hierop wordt de hoop ten leven weer opgewekt, met het oog hierop: God heeft het werk voor de goddelooste ondernomen en daarom is het mogelijk, dat Hij het ook voor mij zal doen, al ben ik goddeloos, en al kan ik niets voor mijzelf uitrichten.

Hieruit kunt u zien, wat het eerste einde en gebruik van de volstreckte beloften is, hoe zij als het ware dienst doen als takken, om de moedeloze geesten van hopeloze, hulpeloze, benauwde zielen te ondersteunen.

(2) Het tweede doel en nut van de belofte is, om het geloof in de Heere Jezus Christus in de beloften te scheppen en werkzaam te maken. Evenals de wet verschrikking werkt, zo ook brengen de beloften geloof voort. Geen voorwaardelijk geloof nu werkt in de eerste plaats geloof, omdat er in die mens, wiens toestand in een voorwaarde van het Evangelie wordt uitgedrukt, geloof verondersteld wordt. Het is Gods onvoorwaardelijke belofte, welke in de eerste plaats geloof baart, want geloof is niet de verzekering, maar het komen van de ganse ziel tot Christus in een belofte (Joh. 6 : 35). Dan gelooft de ziel in Christus, wanneer zij tot Christus komt, en dit nu werkt God in het Evangelie.

Ten eerste wordt de ziel opgewekt door hope; opgewekt zijnde komt zij, ten tweede, tot Christus, hetwelk geloof is, door vurige, onuitsprekelijke begeerte, en tot Hem gekomen zijnde, omhelst zij, ten derde, Christus door liefde en zo is de loop begonnen en de eeuwige knoop gelegd.

Nu, zoals u gehoord hebt, werkt de absolute belofte hoop op verlossing door Christus, en indien zij hoop werkt, werkt zij ook een verlangen, of een komen tot Christus door begeerte: *O Heere, dat Gij Uw genade, Uw macht, Uw liefde, Uw belofte liefdes te verheerlijken en te eren, in mij, een arm, verdoemelijk schepsel, te helpen.* En zo wordt het geloof, als het ware, door deze volstreckte belofte voortgebracht, want het kan niet anders, of het hart van zo iemand wordt in beweging gebracht, die ooit behoefte gevoelde, om krachtig tot de Heere om hulp te roepen, wanneer hij enige hope heeft, omdat de Heere beloofd heeft het voor sommigen te doen.

O, zegt de ziel, mocht U het ook voor mij doen. En gewis, was het niet vanwege deze volstreckte belofte Gods, geen ziel zou in verlangen en begeerte uitgaan, omdat hij anders geen hoop zou hebben van zalig gemaakt te worden, of iets van God te durven begeren. En zo ziet u, waartoe God deze onvoorwaardelijke beloften heeft gegeven en welk gebruik een Christen ervan mag maken.

2. Op de tweede zaak, namelijk, ***hoe en wanneer een Christen deze beloften mag toepassen***, antwoord ik:

Elk Christen is, óf

- (1) In het verbond met God en hij weet dat; óf,
- (2) In het verbond met God en hij weet het niet; óf,
- (3) Inderdaad buiten het verbond, wat zijn dadelijke staat en toestand betreft; nochtans is hij *in fieri* (in beginsel), of uitziende, om er in te komen.

- (1) Indien hij in het verbond is en dat weet, dan kunt u gemakkelijk nagaan, hoe en wanneer hij de beloften op zichzelf behoort toe te passen, want indien God Zijn God is, dan mag hij met vrijmoedigheid besluiten, dat al de beloften aan hem

zullen worden vervuld. Dit is duidelijk, dat hij, indien hij een kind van God is, zich ten alle tijde met vrijmoedigheid tot God, ja, in sommige opzichten zelfs tot de rechtvaardigheid zelf, mag wenden om de volbrenging van de wil van God de Vader, welke ons in de onderscheidene legaten der beloften is overgeleverd; dat die door bloed gekochte en door hetzelfde bloed van Jezus Christus verzegelde beloften aan hem mogen en zullen worden vervuld.

- (2) Indien hij in het verbond is en het niet weet, en daarom voor de vraag staat, of God zijn God is, of niet en bijgevolg, of de beloften voor hem zijn, dan moet de volgende regel worden in acht genomen: laat hem zodanig het goed van de *absolute* belofte najagen en daar naar zoeken, totdat hij, op zijn werkzaamheden terug ziende, daarin kan zien, dat hij met de vereiste eigenschap van de een of andere *voorwaardelijke* belofte versierd en begiftigd is. Wanneer bij dan de voorwaarde, of de vereiste eigenschap in zich kan vinden, dan mag hij ook, - zoals u terecht oordeelt en schrijft, - vaststellen dat de voorwaardelijke belofte voor hem is. Indien één belofte voor hem is, dan zijn al Gods beloften voor hem en dan zijn ook die onvoorwaardelijke beloften de zijne, omdat ten minste één voorwaardelijke belofte de zijne is. Geen onwedergeboren mens toch is in enige voorwaardelijke genade-belofte, welke ook, inbegrepen, of men moest beweren, dat hij onder de eeuwige liefde Gods ligt, want de genade-beloften zijn slechts de middenweg tussen het eeuwig voornemen en besluit der liefde en de heerlijke, gewisse volbrenging van die liefde in de tijd. De belofte is de dageraad van Gods zeer heerlijke liefde, welke in de tijd moet geopenbaard worden.

Maar hier, zult u zeggen, ligt juist de moeilijkheid hoe ik zo naar het goed van de onvoorwaardelijke beloften zal zoeken, dat ik daaruit zal kunnen zien, dat ik in de een of andere voorwaardelijke ben inbegrepen.

Ik antwoord: dit geschiedt voornamelijk door drie handelingen.

* Ten eerste, door nederig tevreden te zijn, dat de Heere, aangezien Hij volstrekt beloofd heeft, alles voor de ziel, welke Hij voorgenomen heeft zalig te maken, uit te werken en te doen, zelfs wanneer zij niets voor zichzelf kan doen, het werk in Zijn Eigen handen heeft genomen. Zodat het Zijn belofte, aanbod, ambt en ere is, alles te doen; dat u daarom niet lui, maar nederig uzelf aan Gods voeten neerlegt, tevreden daarmede, dat Hij uw God zij en dat Hij voor altijd in elke zaak over u beschikt, indien het Hem beliest Zijn verbond in u uit te werken; tevreden om van de zonde te scheiden, indien Hij u daarvan wil losmaken; tevreden om elke waarheid te kennen, indien Hij u die wil openbaren; tevreden om helder te blinken met al Zijn heerlijke genaden, indien Hij die in u wil scheppen en onderhouden; tevreden om alle kwaad te dragen, als Hij Zijn hand maar onder uw hoofd legt, om u daartoe met kracht te versterken. En dat u zo, wetende, dat de Heere beloofd heeft, het werk voor sommigen op Zich te nemen, het werk aanvat en uw ziel aan Hem opdraagt, begerende, dat Hij het goed, dat Zijn verbond belooft, in u wil werken en volbrengen. Wanneer u nu zo handelt, gelijk u en menige ziel ongetwijfeld doet, overpeins dikwijls deze handeling of werkzaamheid en overweeg, of u niet kunt zien, dat u daardoor aan de vereiste van de een of andere voorwaardelijke belofte voldoet, en indien dit zo is, dan bent u verplicht, te geloven, dat al Gods beloften *ja en amen* voor u zijn en zijn zullen.

Nu, dat dit met u zo is, wanneer u zo werkzaam bent en handelt, is duidelijk genoeg, want hoeveel voorwaardelijke beloften zijn er gedaan aan de zachtmoedigen, - *Zalig zijn de zachtmoedigen*, (Matth. 5) - en aan de nederigen, die God zal oprichten. Dit toch is geen zaligmakende zachtmoedigheid, dat men rustig tevreden is, door eigen kracht en naar eigen gevoelen te zijn, of te doen, of iets te dragen, dat de Heere van

mij eist, maar dat men alles wil zijn, of doen, of dragen, wat de Heere ons oplegt, indien de Heere er ons toe bekrachtigt.

Menigeen, die hoog van hart is zou graag Christus hebben, maar als hij Hem niet op Zijn eigen voorwaarden kan hebben, namelijk: Christus én zijn begeerlijkheden; Christus én de wereld erbij, óf door zijn eigen sterkte en vermogen; en zo moet hij niets van Hem hebben, maar hij verwerpt Hem moedwillig en zegt: *Wat, zou ik nog meer naar Hem omzien? Ik kan niet bidden, ik kan niet geloven, ik kan deze snode, tomeloze wil, dit stenen, diamanten hart toch niet breken.* Zo werkt de trotsheid van het hart eens mensen.

Maar hij, die waarlijk zachtmoedig en nederig is gemaakt, is er volkomen mee verenigd, God als zijn God en Christus tot zijn Verlosser te hebben, op de voorwaarden van Jezus Christus zelf. Voornamelijk op Zijn verbond. Wat wil dat zeggen? Wel dit: *Ik zal u het goede schenken en tevens de vereiste daartoe in u werken. Ik zal u Mijzelf geven en daarom zal Ik het er niet bij laten, om u een oog te geven om te zien, maar Ik zal u ook een hart geven, om Mij aan te nemen.* Dit is het verbond. Hierop nu neemt een nederige ziel Christus aan overeenkomstig Zijn verbond, op Zijn eigen voorwaarden, dus op die voorwaarde: *dat U, Heere, mij wilt nederig maken, onderwijzen, overreden, doen geloven en in alles U doen eren. Heere, ik ben er ten volle en met blijdschap mee verenigd, U te hebben; doe daarom met mij wat U wilt.* Het is evenals met een zieke, wiens geneesheer niet tot hem moet komen onder voorwaarde: *wanneer ge u zelf half geneest, dan zal ik u verder genezen en het overige voor u doen;* maar wetende, dat hij onbekwaam is zichzelf te genezen, zegt hij tot zijn dokter: *ik ben er mee tevreden, dat u de genezing begint en voltooit, en dat zo uw kunde en uw liefde de eer ontvangt; ik wil alles innemen wat u mij voorschrijft en als ik het zou willen tegenstaan, dan mag u mij binden en met mij doen wat u wilt.*

* De tweede handeling of werkzaamheid is, ernstig te verlangen naar en te komen tot Christus. Jezus Christus aan te kleven met innige en vurige begeerte, dat Hij die onvoorwaardelijke beloften, waarvan u ziet, dat zij aan sommigen zijn gedaan en dat zij u niet uitsluiten, aan u wil vervullen. Wanneer toch recht overwogen en gezien wordt, welke wonderlijk grote dingen de Heere aan sommigen belooft, wiens hart zou dan niet in beweging raken, om, evenals die vrouw in een ander geval deed, te zeggen: *'Heere, geef mij van dat water te drinken!'* Of: *'Heere, geef ons altijd dat brood.'*

Dit nu doende, zie dan terug op die tweede handeling, of er geen voorwaardelijke belofte op past en u zult uit het Woord een bevestigend antwoord ontvangen. Wat toch is dit anders, dit verlangen naar het goede, niet van sommige, zoals veel geveinsden dat hebben, maar *van al de beloften; dan wat de Schrift noemt: dorsten? En wordt hen niet geboden, te 'komen en te drinken van de wateren des levens om niet'?* (Jes. 55 : 1, 2); en 'hongereren'; en zijn aan dezulken niet alle goede dingen beloofd (Matth. 5 : 6)? Die zo komen, zoals ik zo-even zei, tot Christus, die dit als de eersteling van de eeuwige verkiezing heeft geschonken, dezulken zal Hij geenszins uitwerpen (Joh. 6 : 37). Wanneer u nu kunt zien, dat deze beloften voor u zijn, waarom durft u dan niet besluiten, dat al deze onvoorwaardelijke beloften ook voor u zijn ?

* De derde handeling is deze: ziende, dat God onvoorwaardelijk, in het tweede verbond, zulke goede dingen heeft beloofd, zonder daarbij vast te stellen de tijd wanneer Hij dat zal schenken, of hoeveel genade Hij zal geven, - en Hij alleen kan helpen, - wacht dan op de Heere in het gebruik van alle bekende middelen, totdat Hij doet wat Hij beloofd heeft voor u te doen, te volbrengen en te werken. Handel als een bedelaar, die maar één huis hebbende waarheen hij gaan kan om brood, wanneer hij

geen gehoor krijgt, of gehoord wordende niet geholpen wordt, zich voor de deur neerlegt en zegt: 'ik zal hier wachten, want ik ben er zeker van, dat ik zal omkomen als ik wegga, of moeite zou maken met hen, die het huis bewonen, omdat zij mij niet zo spoedig helpen, als ik wel zou willen, daarom zal ik wachten, misschien, dat hun medelijden wel gaande wordt, wanneer zij mij voorbij gaan en dat zij mij dan nog zullen helpen'.

Doe ook zo. Menige ziel komt en verlangt naar het goede der beloften, maar wanneer de Heere haar niet haastig te hulp komt, dan gaat zij met ontmoediging, vrees en misnoegen, of wanhoop, of zonde, weg en zij zegt één van deze twee dingen: *óf, ik zal nooit geholpen worden, óf, ik kom niet in waarheid. Daarom zie ik geen hulp opdagen.* O, gedenk, dat brood alleen aan die deur te krijgen is; dat het uitgedeeld wordt wanneer de Heere ziet, dat het nodig is, niet wanneer wij het willen, of denken, dat wij het nodig hebben. Daarom, blijf hier wachten en zeg: *Indien ik omkom, dan wil ik hier omkomen aan Gods voeten en ziende op de beloften en het verbond Gods.*

Overweeg nu deze handeling en zie, of u niet de een of andere voorwaardelijke belofte kunt vinden, welke er mee in verband staat, hetwelk u zeker zult kunnen. Ik zal er u slechts twee opnoemen: *Jes. 40 : 29-31; Jes. 64 : 4. Indien nu de voorwaardelijke belofte voor zulk een ziel is, dan kunt u gemakkelijk nagaan, dat ook de onvoorwaardelijke de hare zijn.* Wanneer u weet, dat ze voor u zijn, dan is het voornaamste gebruik, dat u er van hebt te maken, dit, dat u er bij de Heere op aandringt, dat Hij ze elke dag aan u wil vervullen, en dat u zo waarlijk en zeker, alsof zij reeds aan u vervuld waren, gelooft, dat dit geschieden zal.

Misschien zult u mij vragen: *Hoe zal ik weten, of ik die vereisten waarlijk in mij heb?* Ik antwoord: Oprechtheid is een krachtig getuigenisgevende genade. De gedurige overdenking der Schrift zal u veel licht geven, om over haar oprechtheid te oordelen, en wat Paulus zegt in 1 Kor. 2 : 12, dat zeg ik ook tot u: *'Maar wij hebben niet ontvangen de geest der wereld, maar de Geest, die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen, die ons van God geschonken zijn.'*

(3) Indien hij buiten het verbond is, maar God hem nochtans met het een of ander algemeen werk van Zijn genade begint te bewerken, dan bestaat alles wat ik tot zo iemand zal zeggen en al het gebruik, dat hij van zulke volstrekke beloften kan maken in de volgende twee dingen:

1. Laat hem de vrijheid van Gods belofte overwegen, waardoor hij opgewekt kan worden, om enige hoop te scheppen, dat zij in de tijd aan hem zal vervuld worden. De belofte toch is zeer vrij en wijd, niemand, behalve zij die de onvergefelijke zonde doen, wordt er in uitgesloten, al zijn zijne zonden en zijn natuur nog zo goddeloos in het oog van God. En toch wordt er ook weer niemand bij name ingesloten, want dat geschiedt in de *voorwaardelijke* belofte. Daarom moet zo iemand er dit gebruik van maken: *Wie weet, of niet de Heere zich in de tijd over mij zal ontfermen?* En zo zijn hoop op God stellen.
2. Laat hem de waardij en de prijs van Gods belofte, die met bloed gekocht is, overwegen, om welke te bezitten en er zich mee te troosten sommige mensen wel duizend werelden zouden willen geven. En gelijk de vrijheid der belofte hoop in hem verwekt, laat zo de overweging van de prijs, die ervoor betaald is, zijn hart opwekken, om de beloofde zaak hoog te achten, boven paarden en al de eer en pracht van de wereld.

3. Laat hem de uitgebreidheid van de belofte overwegen, 't welk een pleister is, even groot als zijn wonde, volkomen beantwoordende aan al zijn behoeften, ja, oneindig groter dan al zijn gebrek.

Deze drie dingen zullen zeker zijn hart uithalen, om naar de belofte te verlangen, en zo weet hij wat voorwaardelijk beloofd en vermaakt is aan hen, die dorsten, want overeenkomst is de grondslag der liefde. Nu, wanneer de uitgebreidheid, de volheid der belofte gezien wordt, dan zal zij zo gepast en geschikt voorkomen, dat hij niet zal kunnen nalaten, ernaar te verlangen.

Uw 6e zwaarigheid welke u onder twee hoofden neerstelt. Maar welke ik kortheidshalve in één punt samenvat, namelijk: ***een heimelijke onwilligheid om God te zoeken in de meest nauwgezette plechtige diensten, voordat u er u in begeeft; een die-moede-zijn terwijl u er in bezig zijt, en blijdschap wanneer zij voorbij zijn.*** De redenen welke u opnoemt zijn *deels vrees, dat u ze niet recht gebruikt, gepaard met zwaarmoedigheid en eindelijk deszelfs striktheid.*

Het is zeer waar, dat er overvloed van ongebondenheid in ons hart huisvest, dat krachtens haar natuur in de ruimte begeert te weiden en niet kan verdragen, opgesloten te zitten in het eng verblijf van heilige verrichtingen, buitengewone plichten, enz. Evenmin als de kinderen er toe te bewegen zijn, op te houden met spelen. Daarom is het die moede en het verheugt zich in de gedachte, dat zij weer aflopen en eindigen. Dit is zeker een van de smartelijkste ellenden, welke een heilig hart op aarde kan gevoelen en ik smeed de Heere des hemels en der aarde, dat Hij u en mij en al de Zijnen, zolang wij hier in deze vallei zijn, daar moge houden, dat wij zulke ongestalten als onze grootste ellende beschouwen.

Het was dan ook, dunkt mij, een plechtig, liefelijk woord, dat zeker oprecht man tot zijn vriend sprak, ziende hoe hij onderdrukt werd door zulke ongestalten, als u vermeldt, en er onder wegwijnde. Hij kwam met een opgeruimd gezicht naar hem toe en zeide tot hem: *'ik kan u goed nieuws vertellen, het beste wat u ooit gehoord hebt; zodra u in de hemel aanlandt zult u Christus dienen zonder vermoeidheid.'* De man kreeg deze woorden recht te overdenken en dit deed hem weer opleven.

Voor hetgeen ik u met zoveel tedere ontferming zou willen zeggen, als mij mogelijk is, vraag ik uw aandacht voor de volgende dingen:

(1) Dat een kind van God niet zozeer de plicht moede is, als wel zijn goddeloos hart, dat niet bedenkt en verstaat, dat het juk van Christus in de plicht zacht en Zijn last licht is voor hem, die het op zich neemt en er zijn ziel onder zet. De plicht, op zichzelf beschouwd, is heerlijk in zijn ogen en zijn ziel liefelijk, en juist daarom somtijds niet aangenaam, wanneer hij er over denkt welk een dood, blind, onvruchtbaar en gevoelloos hart hij in de plicht omdraagt, en wijl hij vreest, omdat hij het meermalen heeft ondervonden, dat het gedurende de oefening der plicht zo zal blijven. O, dit smart hem; dit is het wat de ziel kwelt. Een huichelaar is de plicht moede, een kind van God verheugt er zich in, maar die is zijn zonde en harteloosheid en vermoeidheid onder de plicht moede. Ik ben er zeker van, dat ge u hierin gemakkelijk kunt vergissen: u denkt, dat u onwillig zijt, om u tot de plicht te begeven, terwijl die inderdaad uw eer, blijdschap en lust is. Maar wat u verontrust is, dat u het niet beter kunt waarnemen; dat u er zulk een goddeloos hart onder omdraagt.

Indien uw bekommring daaruit voortvloeit, dan wens ik u toe, dat de Heere die dagelijks in u vermeerdere. Daarom, loof de Heere en zeg: *Heere, hoewel ik in deze bededagen, in deze Sabbatten, mijn goddeloze hart moede ben, nochtans, uw Naam zij geloofd, U weet het, dat die dagen en die plichten mij dierbaar zijn. Het is niet, Heere,*

dat ik Uw woord moede ben, maar ik kan het niet beter verrichten; ik ben mijzelf moede en mijn goddeloos hart. In zulk een geest is veel liefde tot de Heere. Geloof mij, uw liefde zal haar loon niet missen. Gedenk, dat de Heere u niet aanmerkt overeenkomstig uw doen der plichten, maar overeenkomstig uw liefde, waarmee u ze doet. Daarom zal de Heere zich niet schamen, die plichten te kronen, waarover ge u schaamt, dat het de uwe zijn.

(2). Bedenk, dat wij met deze ongestalten van uw hart, zolang u leeft, nu eens meer en dan eens minder, moet en zult geplaagd worden. Het is een deel van Paulus' lichaam des doods, dat hij met zich moet omdragen, totdat het met hem begraven wordt.

(3) Die middelen welke u behulpzaam kunnen zijn, om er, ten minste een weinig, van verlost te worden, zijn, onder vele, de volgende:

- Wees er maar waarlijk en wezenlijk, - niet bij vlagen en duister - gevoelig over. Mensen, die in diepe ellende verkeren, zijn niet onwillig, om eruit verlost te worden.
- Oordeel niet hard over God, alsof Hij een wreed, hardvochtig God zou zijn, evenals die mens over zijn heer dacht, van wien hij een talent ontvangen had en waarvan hij daarom nooit voordeel trok. Zie op God, zowel in de geringste als de voornaamste middelen, zoals Hij u het hart en de liefde eens vaders toedraagt. Dit openbaart zich op tweeërlei wijze, óf, om u sterkte te geven, om te doen wat u niet kunt doen: *ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft*; óf, om wanneer u er om tot Hem bent gekomen, datgene wat u voor Hem zou willen doen, aan te merken alsof u het gekregen hebt. Dit zal maken, dat ge u in de geringste verrichting zult kunnen verblijden, dat de Heere, al is het nog zo vol zondigheid verricht, het echter in Zijn vaderlijke liefde als heerlijk aanneemt.
- Vernieuw elke morgen en avond, door droeve en plechtige overpeinzing en in elke plicht, dien Hij u op de hand zet, het besef van de liefde Gods in Christus tot u. Liefde zal u het juk doen liefhebben en het aangenaam maken; en maken, dat de geboden u niet zwaar zullen zijn.

Dus heb ik kort uw nieuwe bezwaren afgehandeld welke u, naar u zegt, vermeldt, omdat u niet weer zulk een goede gelegenheid zult hebben, om te schrijven. Dit zou kunnen zijn en daarom wenste ik u te bevredigen, hopende, dat de Heere mijn gebed zal verhoren en dit Zelf doen.

2^e brief

U bent hierop begonnen, mijn eerste brief te beantwoorden, waarvan ik geen kopie gehouden heb; ik heb dit trouwens nooit gedaan, en zo heb ik ook vergeten wat ik u toen heb geschreven. Ik zal dan ook met blijdschap gebruik maken van het licht, dat uw brief mij verschaft, om mijn geheugen op te scherpen en zeer kort zijn in mijn antwoord.

1ste bezwaar. *U bevindt dat de kracht der genade meer in u opgewekt wordt door aanvoering van bewijsgronden, dan door innerlijke gemeenschap en invloeden, welke ontstaan uit de vereniging met Christus.* En dit verontrust u.

Waarop ik deze drie dingen antwoord:

1. Dat, evenals de oude zondige natuur ons uit de eerste Adam is meegedeeld, zonder enige bewijsvoering, zo ook is de nieuwe natuur, welke het zaad en de grondslag van alle genade is, in ons verspreid door de tweede Adam, toen wij met Hem

verenigd zijn, zonder enige aanvoering van bewijsgronden. Het geschiedt alleen door Goddelijke werking. De Heere beware mij en al mijn vrienden voor een blote Arminiaansche verlichting en overreding!

2. Dat het de Heere belooft tot vermeerdering van dien arbeid en om het nieuwe schepsel werkzaam te maken, zedelijke en redelijke overredingen te gebruiken, zoals in het voorbeeld, dat u aanhaalt: *Christus is voor ons gestorven, dan komt het ook daardoor, dat de liefde van Christus dringt*. Gedenk echter hierbij, dat het niet de blote overdenking, of kracht van redenering of overreding is, waardoor zulke Goddelijke en edele werkzaamheden in het hart en de genegenheid worden verwekt, maar dat het de besprenging van die ernstige overdenkingen met het bloed van Christus is, waardoor deze zulke genaden in de ziel werken. Hetgeen ik u in het brede zou kunnen aantonen. Dat bloed is de zalf, hoewel de bewijsvoering als het linnen of het leer is, waaraan zij kleeft en waardoor zij aangewend wordt. De kracht komt echter niet uit het linnen, nee, het geschiedt alles door het bloed van Christus, dat door het aanvoeren van bewijsgronden de ziel geneest. Als het toch uitsluitend het werk van de bewijsvoering was, om uw hart in beweging te brengen en kracht van genade te werken, wat zou dan de reden zijn, dat u somtijds door al uw bijbrengen van bewijsgronden niet meer bewogen wordt, dan een berg van koper door de wind? Waarom zou dezelfde waarheid u de ene tijd aandoen en op een andere tijd niets op u uitwerken, terwijl u dan toch even vatbaar bent om er door geraakt te worden als eerst? Daarom, gedenk dat het niet uw rede of uw bewijsvoering is, maar het bloed van Christus, dat alles doet door een even wonderlijke als verborgen werking.
3. Uw vereniging met Christus, aan uw zijde, is begonnen en deels gewrocht door het verstand, en daarom vloeit het goede, dat u zo nu en dan daardoor ontvangt, of ten minste een deel daarvan, uit uw vereniging voort.

Tweede vraag. U vraagt mij verder, *of niet Calvijn, in zijn Lib. 4, cap. XVII, volkomen mijn gevoelens omtrent onze geestelijke vereniging uitdrukt*.

Ik antwoord, dat ik heb vergeten wat hij heeft geschreven; ook is het lang geleden, dat ik hem gelezen heb. En waar ik nu ben heb ik geen boeken bij mij, zodat ik u in deze niet kan voldoen. Ook weet ik niet, wanneer ik gelegenheid zal hebben, om het boek te bekomen en de plaats na te zien. Als ik er de tijd voor heb, voordat ik er niet meer ben, zal ik u schrijven, of de een of ander van uw vrienden mededelen, wat hij daarover heeft gezegd of geschreven.

Derde vraag. In de derde plaats wenst u, *dat ik zal mededelen, hoe ik zelf van mijn atheïstische gedachten genezen ben en of zij zachtjesaan verdwenen, of verstandelijk overwonnen zijn*.

Ik antwoord:

1. Dat zij langzamerhand verdwenen, toen ik aan de hogeschool met onvruchtbaar en levenloos gezelschap omging.
2. De Heere deed mij weder ontwaken en gaf mij te kennen, dat ik op mijn hoede moest zijn, dat niet een oude wonde weer openging. Ik bevond, dat kracht van rede gewoonlijk mijn verstand overtuigde, dat er een God was, maar ik bevond dit volkomen ongenoegzaam, om er mijn wil van te overtuigen, behalve bij vlagen, wanneer, naar mijn gedachte, de Geest Gods Zijn werking deed gevoelen in de chaos van die afschuwelijke gedachten. Dit zal dan ook, naar mijn gedachte, blijken waarheid te zijn.

3. Ik kermde onder de dienstbaarheid van die ongelovige gedachten, opziende en zuchtende tot de Heere, of, indien Hij was, zoals Zijn werken en Woord Hem verklaarden te zijn, het Hem mocht behagen Zich bij Zijn Eigen licht te openbaren en mijn hart door Zijn Eigen Geest te overreden, dat Hij wezenlijk bestond. Wanneer Hij dat wilde doen, zou ik het de grootste goedertierenheid achten, welk Hij mij ooit had betoond. Na smartelijke en hevige moeilijkheden waardoor ik er bijna toe gebracht was, een einde aan mijn zondig leven te maken en mijn eigen beul te zijn, kwam de Heere tussenbeide en gaf mij in benauwdheid des geestes, evenals Hanna toen zij om een kind bad, Hem om licht te bidden te midden van zo grote duisternis. In die tijd openbaarde Hij zich, betuigde Hij Zijn liefde, stilde Hij het woeden van al die gedachten en deed Hij ze in grote mate wijken, zodat ik, hoewel ik tevoren de Schrift niet kon lezen zonder godslasterlijke gedachten, er nu een heerlijkheid, majesteit, verborgenheid en diepte in zag, welke mij volkomen overreedden en welk licht, - ik wens dit, aangezien u er mij toe roept, tot verheerlijking van Zijn vrije genade te zeggen, - nog niet geheel is weggenomen. Terwijl tot op deze dag mijn begeerte is, nauw met Hem te wandelen. Zo heeft de Heere mijn ogen geopend en mij van deze ellende genezen. Wanneer zulke lage gedachten zich ooit weer, evenals bedelaars aan mijn deur, bij mij kwamen aandienen en mij die bezwaren voorstelden, dan placht ik ze met dit antwoord weg te zenden: 'Waarom zou ik die waarheid in twijfel trekken, waarvan ik beide kennis en ondervinding heb?'

4^e bezwaar. Maar u zegt, *dat dit middel, namelijk het gebed, wel goed is, maar dat u er geen gebruik van kunt maken, voornamelijk omdat u de waarheid Gods in twijfel trekt.*

Antwoord. Laat nochtans dit werk niet na, al is het, dat God u meer met die gedachten heeft belast en u deswege van uzelf heeft doen walgen. Maar dit komt mij vreemd voor, indien ik u tenminste niet verkeerd versta, namelijk: dat u uw hart niet overreed kunt krijgen, maar dat u uw twijfelingen aangaande de volmaaktheid der Schrift zou moeten oplossen, niet door te trachten, die teksten welke met elkaar in strijd schijnen te zijn, met elkaar in overeenstemming te brengen, maar door iets menselijks of dwaling, als ik u goed versta, aan de schrijvers toe te schrijven, omdat Paulus zegt: 'Wij profeteren ten dele' en omdat een van de Evangelisten het lofgedeelte in het Gebed des Heeren weglaat.

Waarde heer, indien deze gedachten, welke uit deze en dergelijke gronden opkomen, u tot een last zijn, dan zal ik u niet laken, maar heb ik in dat opzicht medelijden met u, maar indien uw oordeel waarlijk zo denkt, dan spijt het mij, dat u zulke gedachten ook maar een uur zou herbergen. U weet toch, dat de heilige mensen Gods de Schrift hebben geschreven, en in zover zouden zij kunnen dwalen, maar er is aan toegevoegd, dat zij door de Heiligen Geest gedreven werden, of, zoals in de grondtekst staat: 'zij werden gedreven of gedragen in de armen van de Heiligen Geest'. Hoe zouden zij dan kunnen dwalen? Hoe zou God kunnen liegen? Het is zo, Paulus profeteerde maar ten dele, maar is dit een bewijsgrond, dat hij, omdat hij niet ten volle profeteerde, daarom in sommige dingen niet waar zou profeteren?

Ik ben er van overtuigd, dat u zult zeggen, dat veel dingen, welke ik u naar mijn gering oordeel heb voorgesteld, waar zijn en toch ben ik er zeker van, dat ik daarin, als ik dat zo eens mag uitdrukken, maar ten dele profeteer. De Geest Gods bestuurde de vier Evangelisten in het schrijven, nochtans zo, dat zij niet allen hetzelfde schreven, maar met grote wijsheid bestuurde Hij ze zó, dat wat bij de een wordt weggelaten, of maar kort wordt aangehaald, bij een ander meer volledig en duidelijk is. Daarom

wordt *de lof* in het Gebed des Heeren bij de een geheel neergesteld en bij de ander niet. Ik zou u veel redenen hiervoor kunnen opnoemen, maar vind dat onnodig.

Ik stem toe, dat u er niet zo maar in moet berusten, dat het de Schrift is; dat u, indien u dat kunt doen, door rede, door lezen en door vergelijking, uw hart tot een volle overtuiging moet zoeken te brengen: *dit is de Schrift*. De Rooms en zeggen, dat het de Schrift is, omdat de kerk dat leert; u zegt, dat u er reden voor wilt zien, dat het zo is, want dat u anders niet bevredigd kunt zijn. Nu, dan vrees ik, dat u nooit bevredigd zult worden.

Mij dunkt, dat u daarom in dit geval de volgende twee dingen hebt te doen:

- (1) U in de gebede tot God te wenden, of Hij al uw twijfelingen voor u wil oplossen en door een of ander middel u licht wil geven, om te zien, of dit Zijn Woord is, of niet.
- (2) Indien het Zijn Woord is, of Hij dan uw hart wil overreden, dat het dit is. De geringste vaststelling toch, wat Schrift is en wat het niet is, wordt gewerkt door dezelfde overreding en alleen door de overreding van dezelfde Geest, die de Schrift heeft ingegeven. Wat de Engelen betreft, die aan Maria verschenen, zie daarover Gerard na en die zal u, dunkt mij, met weinig woorden bevredigen.
- (3) Ten antwoord op de bijzondere bezwaren omtrent de mening der Schrift en de daarin voorkomende schijnbare verschillen, wil ik alleen nog dit toevoegen aan wat ik over deze dingen zeide, dat indien de Schrift door de Heiligen Geest is ingegeven en dat niet alleen wat het zakelijke, maar wat elk woord en elke zin betreft, waaraan u, dunkt mij, alles wel overwogen hebbende, niet zult twifelen, dan zal hieruit ook, dunkt mij, onloochenbaar volgen, dat deze Geest der waarheid ook een Geest van orde is. Dan volgt hieruit ook, dat de verschillende wijze van uitdrukking eveneens van de Geest is, wat u naar uw zeggen ook vasthoudt.

Nog eens, over uw derde punt, *dat uw geest met onvrijwillige zwakheden, als lasten, maar niet als zonden, belast is*.

Hierop wil ik nu verder niets antwoorden, omdat ik uit een deel van uw antwoord bemerk, dat de Heere u door middel van het eerste antwoord enig goed gedaan heeft. Het is u echter tot smart, dat u ze niet vrezen, noch uzelf, omdat het verdoemelijke zonden zijn, er om kunt veroordelen. Ik hoop, dat mijn antwoord op uw tweede bezwaar u enige bevrediging zal schenken.

Nog eens, wat uw vierde vraag betreft, *hoe u zult weten, of die veranderingen, welke u somtijds ondergaat en die roeringen van de geest, uit uw natuurlijk gestel voortkomen, of dat Gods Geest die werkt*.

Het schijnt, dat ik u enigszins verkeerd heb begrepen, omdat u niet het hoofdwerk van de genade bedoelde, maar de zo nu en dan voorkomende roeringen en bewegingen des harten, zoals u bijvoorbeeld, door het lezen van een aandoenlijke brief met vreugde of droefheid wordt aangedaan, terwijl dit op een andere tijd niet zo is; zoals bijvoorbeeld door het drinken van een beker wijn de geest vrolijker en levendiger wordt; enz.

Ik antwoord hierop de volgende drie dingen:

Natuurlijke aandoeningen worden licht opgewekt door een natuurlijke prikkeling, als door drinken, eten, de nieuwigheid van het Evangelie. Velen waren, evenals muggen die om een kaars vliegen, zeer ingenomen met de Evangelieprediking van Johannes. De mensen zijn soms veel natuurlijke roeringen onderhevig, als zij een donderende leraar horen, zonder dat het nochtans ooit met de minste genade gepaard gaat. Dr.

Ames heeft dat goed uitgedrukt, als hij zegt, *dat de Arminiaanse algemene genade, zoals zij die beschrijven, soms het gevolg van een goed middagmaal kan zijn.*

Hoewel het wezen der genade niet van de gesteldheid van het lichaam afhangt, nochtans is dat wél het geval met de oefening der genade en veel gaven der genade, alsook het gevoel daarvan. Daarom kan een goed middagmaal en soms ook wijn, van een treurig, zwaarmoedig hart, waarin genade woont, *rem prohibentem* (verhinderen, beletten), welke de genaden zoals blijdschap en dankbaarheid, verhinderen te werken, wegnemen en zo als middel dienen, om de genade te voorschijn te doen komen, maar niet om die te scheppen en uit te storten. Zoals u weet, beval de Profet, (2 Kon. 3 : 15) dat men hem een speelman zou brengen, hetgeen naar sommiger mening en dat op goede gronden, moest dienen, om zijn bezwaard hart op te wekken en hem opgeruimd en bekwaam om te spreken te maken. Het lichaam is las een instrument, en als dat gebroken is zal de beste genade nauwelijks geluid geven, terwijl het dat wel zal doen, wanneer het gezond is.

Indien u wilt weten wanneer deze dingen de genade slechts doen te voorschijn komen, of wanneer zij iets in de ziel verwekken, dat slechts op genade lijkt, dan antwoord ik: voornamelijk zal dit blijken uit de twee volgende zaken:

1. Indien het ware genade is, dan zal het u nederiger en goddelozer in uw eigen ogen doen worden, en het zal u doen zeggen: 'Heere, waarom geeft U mij nog enige begeerte tot U en vrolijkheid in U te dienen?'
2. Het zal u dankbaarder maken en de Heere doen loven, dat het Hem nog belieft, aan u te denken. Dit toch is een vaste regel: wat van de natuur en van de mens zelf komt, dat bouwt zichzelf op en het keert tot zichzelf weder, maar de genade, die uit Christus voortkomt, drijft een mens buiten zichzelf, door hem nederig te maken en het trekt hem tot Christus, die ze zond, door hem dankbaar te maken. Naar mijn gedachte zijn al die roeringen en bewegingen, welke niet enigermate deze dubbele uitwerking hebben, verdacht te houden. En wanneer zij die wel hebben, is het gevaarlijk, om er aan te twifelen, of zij echt zijn, of niet.

Nog eens: uw vijfde bezwaar in betrekking tot de voorzienigheid. ***U kunt, zegt u, geen positieve, maar wel een negatieve voorzienigheid zien in al uw zaken, verkwikkingen en kruisen, welke uw deel zijn, zoals bijvoorbeeld, u kunt God danken dat Hij uw leven niet heeft afgesneden, maar u kunt niet zien, dat God het u geeft, enz.***

Ik antwoord :

- Overweeg wat ik u eerst over dit punt in het algemeen schreef.
- Overpeins ernstig, of enig schepsel, of wat er toe behoort, zijn aanzijn van zichzelf heeft, óf door de wil en het woord van God, namelijk: *Ik wil, dat er zulk een mens zij; ik wil, laat hij zulk een geheugen heeft;* enz. Mij dunkt, u zult toch zeggen: Niets kan zichzelf maken, daarom is dit een positieve voorzienigheid, dat hij het leven, de vrijheid, enz. heeft.
- Overweeg verder, of niet dezelfde wil en hetzelfde woord, waardoor het een aanzijn ontving, met al wat er toe behoort, het ook doet werken en zich bewegen. Dat dit zo is, bewijs ik aldus:
 - (1) Elk schepsel is tot zeker doel gemaakt, want er is geen wijs werker, die niet werkt tot een of ander wijs einde.
 - (2) Geen schepsel kan, indien het zondig of redeloos is, zichzelf tot zijn einde leiden.
 - (3) God moet het leiden en leidt het ook door zijn onderscheidene handelingen en bewegingen tot dat einde. Daarom,

(4) Elke handeling is door God bepaald.

Hoewel ik toestem, dat sommige schepselen zich vrijwillig en andere zich noodzakelijk bewegen, nochtans is het door een positieve wil en voorzienigheid, dat zij zich bewegen, werken en zien. U kunt daarom zien, welke reden er is, om in elke zaak een positieve voorzienigheid te zien.

Wat het overige van uw brief betreft: *Och, dat ik tijd en een hart had, om meer te schrijven!*

Ik hoop echter, dat ik voor ditmaal genoeg heb geschreven en het is de Heere bekend, of ik u ooit nog meer schrijven zal. Ik dank u echter hartelijk, dat u mij gelegenheid hebt gegeven om te schrijven, in onderscheiding van hen, die mijn mond gestopt hebben, door mij het spreken te verbieden. Ik wenste wel, dat ik meer zulke vrienden had, die zo met mij handelden, en dat ik zelf meer tijd en een vruchtbaarder hoofd en hart had, om hen langs dezen, of een andere dergelijke weg toe te spreken. Wie weet hoeveel aanblazingen van de Geest Gods verloren zijn gegaan wegens gebrek aan gelegenheid om te schrijven, in het bijzonder wanneer er geen gelegenheid is om te spreken. Waarlijk, ik ontmoet er maar weinig, die veel op die wijze gekweld worden als u; de meeste mensen hebben een gemakkelijke, geruste, maar zeer gevaarlijke weg.

Deze moeilijkheden, ik houd mij er van verzekerd, houden u wakker, wanneer andere maagden sluimeren, en ik ben er van verzekerd, dat, indien u er goed bent doorgekomen, de Heere voornemens is, u voor een meer dan gewone dienst te gebruiken. In elk geval, zoals ik reeds zei, laat er u niet teveel door ontmoedigen, of door droefheid in verwarring brengen. Zover ik kan nagaan, is de Heere gewis bezig, om er u door toe te bereiden voor Hemzelf. Ik zal u niet vergeten, al heb ik u nooit gezien.

Ik bid u, indien u een sprankje liefde voor mij hebt, dat door deze paar regels ontvlamd is, denk er dan aan, wanneer u voor uzelf toegang moogt hebben in het gebed, dat u ook mij en de mijnen en allen, die met mij op de grote wateren gaan, gedenkt. Zie op naar de hemel en zucht voor mij, of de Heere in Zijn vrije genade, mij over wil brengen naar dat goede land en die heerlijke ordinantiën, en dat ik daar maar het aangezicht des Heeren in Zijn tempel moge aanschouwen, al zou Hij nooit lust hebben, mij daar te gebruiken, al zouden ik en de mijnen daar moeten bedelen. En, dat als de Heere mij tot mijn plechtig werk en de dienst ten goede van Zijn Kerk en het volk en allen die met mij gaan, of voor mij daarheen gegaan zijn, zal roepen, dat dan de Heere Jezus Zijn verborgenheden aan mij moge bekend maken en mij bekwamen, om het weinigje tijd, dat ik nog zal leven, vruchtbaar voor Hem te zijn en, dat ik meer dan ooit een hart mag hebben, dat wijd en ruim is voor Hem.

Wat u betreft, ik zal van de Heere begeren, dat Hij u onberispelijk en onbesmet moge bewaren in een boze wereld; dat Hij Zijn Goddelijke genaden en Zijn werk in u moge volmaken en kronen en dat u mag bewaard worden voor nationale zonden, welke eerlang door nationale en zeer zware bezoeken zullen gevolgd worden.

En de nabijheid des Heeren blijve met u en in u, totdat de Heere u roept. Doe mijn hartelijke groeten aan uw vader, wiens naam ik vergeten ben en door wie ik dit schrijven niet kon zenden, omdat de drukte mij dat toen verhinderde. Nu, de vrede van Jezus Christus zij met u en beware u oprecht en onberispelijk tot de dood toe. Indien ik u niet meer zal zien voor de laatste en groten dag, ... dan vaarwel! vaarwel!

De uwe in Jezus Christus, THOMAS SHEPARD.

